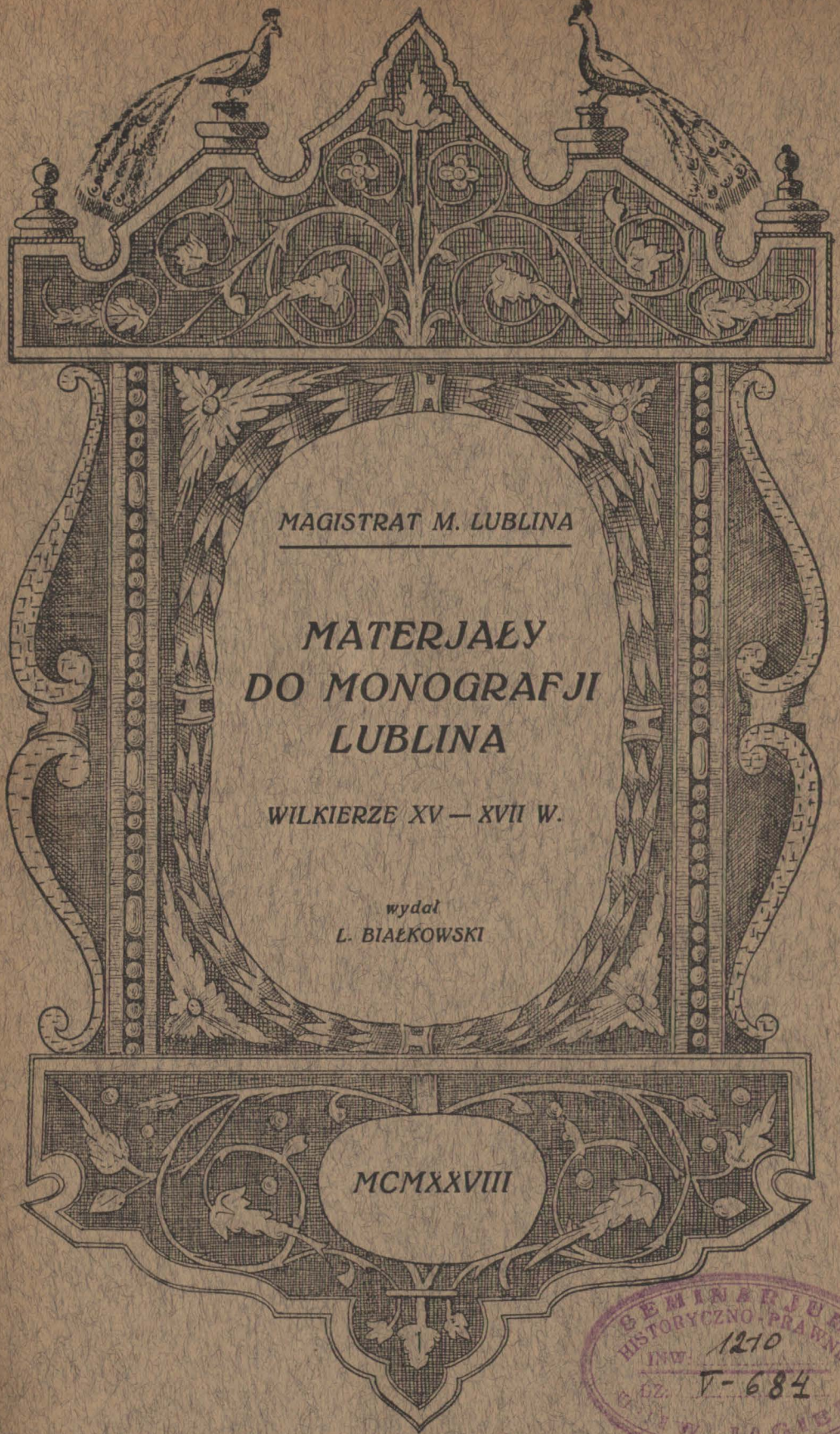

MAGISTRAT M. LUBLINA

**MATERJAŁY
DO MONOGRAFJI
LUBLINA**

WILKIERZE XV — XVII W.

wydał
L. BIAŁKOWSKI

MCMXXVIII

MATERJAŁY DO MONOGRAFJI LUBLINA

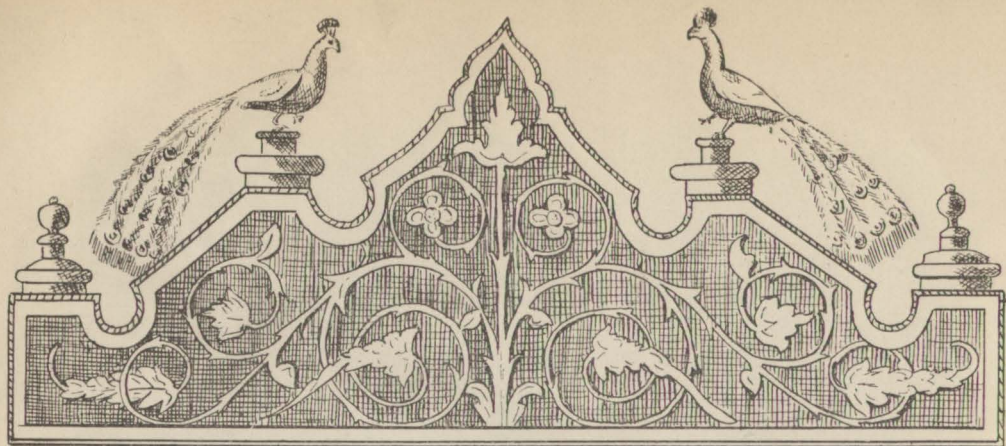
Wydz. Bibl. Prawnicza

1806092443

MATERIAŁY DO MONOGRAFII LUBLINA

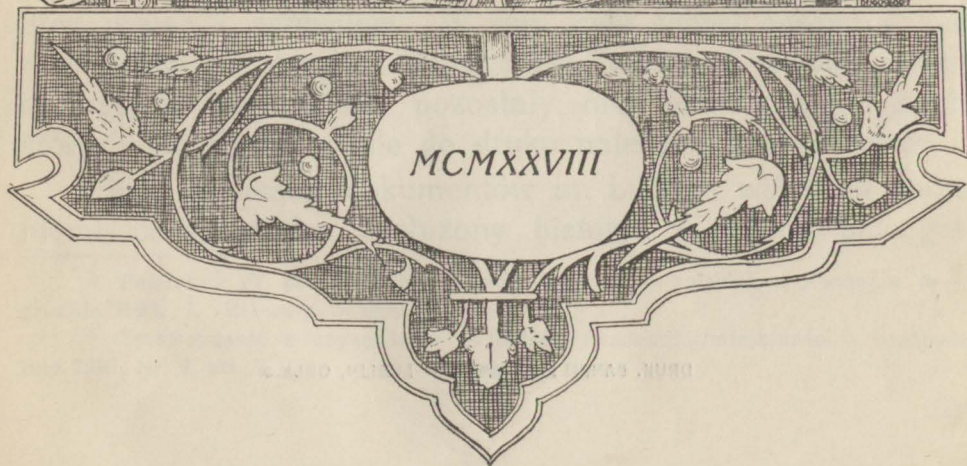

MAGISTRAT M. LUBLINA

**MATERJAŁY
DO MONOGRAFJI
LUBLINA**

WILKIERZE XV — XVII W.

wydał
L. BIAŁKOWSKI

**RYSunEK KARTY TyTULOWeJ I HERBU RADY
MIEJSKIEJ REPRODUKOWANO Z KSIĘGI RA-
DZIECKIEJ M. LUBLINA № 111 Z R. 1617, PRZE-
CHOWYWANEJ W ARCHIWUM PAŃSTWOWEM
W LUBLINIE.**

Jednem z nader pilnych zadań dziejopisarstwa naszego są monografie celniejszych miast w Polsce. Droga do tego nie jest jednak łatwa, bo pracę konstrukcyjną poprzedzić musi wydawnictwo źródeł. „Monografia“, bez uprzedniego wydania tekstów źródłowych, jest rzeczą nierealną, bo niepodobna powtarzać tego, co inni już dawniej powiedzieli. Chcemy wiedzieć więcej, a przede wszystkim pewniej, stąd konieczność wydobycia na jaw materiałów i krytycznego ich opracowania.

Zagadnienie wydawnictw do historii miast polskich i kultury miejskiej było m.in. przedmiotem uwagi pierwszego w Polsce odrodzonej zjazdu historyków w r. 1925. Zajęli się nim bliżej i nakreślili wskazówki programowe dwaj wybitni znawcy przedmiotu: prof. dr. Jan Ptaśnik i dyrektor dr. Kazimierz Kaczmarczyk¹.

Znakomita przeszłość Lublina w dziejach Rzplitej Polskiej od dawna już wymagała żywszego zajęcia się jego spuścizną archiwalną, to też zamiłowany i głęboki przeszłości tej znawca Hieronim Łopaciński, wśród rozmaitych swych prac i planów naukowych, gromadził materiały do historii Lublina. Zamierzał niechybnie przygotować takie wydawnictwo źródłowe jakie posiada Kraków, t.j. kodeks dyplomatyczny miasta Lublina oraz prawa i przywileje. W tym celu zebrał ogromną ilość materiałów do historii Lublina i jego urządzeń wewnętrznych, szczególnie cechowych, pozostały one jednak w odpisach, których nie zdążył wcale do druku należycie przygotować².

Myśl publikacji dokumentów m. Lublina wskrzesił ostatnimi czasy wielce zasłużony historyk i uczony paleograf

¹ Pamiętnik IV powszechnego zjazdu historyków polskich w Poznaniu 6—8 grudnia 1925. I. Referaty, Sekcja V, Lwów 1925.

² Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie, luty 1909, Nr. 2, str. 7.

polski, profesor Stanisław Ptaszycki, pierwszy dyrektor Archiwum Państwowego w Lublinie, członek Polskiej Akademii Umiejętności. Wcielenie atoli myśli tej w czyn stało się możliwem, odkąd Rada Miejska miasta Lublina, pragnąc upamiętnić upływ pierwszego dziesięciolecia od chwili powołania do życia samorządu miejskiego i pierwszego posiedzenia Rady miejskiej z wyboru, jednomyślnie w dniu 11 listopada 1926 r. uchwaliła „polecieć Magistratowi wydanie monografii m. Lublina przy udziale zaproszonych sił fachowych i po opracowaniu kosztorysu wystąpić do Rady Miejskiej o niezbędne na ten cel kredyty“.

W wykonaniu tej uchwały Magistrat w styczniu 1927 r. powołał pod przewodnictwem Prezydenta Miasta komisję, do której weszli: naczelny dyrektor Archiwów Państwowych prof. Stanisław Ptaszycki oraz panowie: dr. Majer Bałaban, dr. Adam Berger, prof. dr. Leon Białkowski dyrektor Archiwum Państwowego w Lublinie, dr. Mieczysław Biernacki, sędzia Julian Borkowski, Ludomir Kłobski, dr. Władysław Hedinger, dr. Kazimierz Jaczewski, ks. Jan Jaworski, major dr. Jan Kamiński, prof. dr. Zygmunt Kukulski, dyr. Władysław Kunicki, kustosz Jan Riabinin, ławnik magistratu Roman Ślaski, ks. prof. dr. Józef Umiński.

Podpisany podjął się zorganizowania działu historycznego zamierzonej publikacji, z wyłączeniem atoli czasów najnowszych (od początku XIX w. do doby obecnej), gdyż inicjatywę i kierunek w tym zakresie objął p. prezes Jan Turczynowicz.

Do udziału w opracowaniu źródłowej monografii historycznej Lublina został przez podpisanego zaproszony szereg badaczy, którzy łaskawie zgodę swoją na współpracę wyrazili. Są to panowie: prof. dr. Przemysław Dąbkowski, prof. dr. Jan Ptaśnik (który już kiedyś zajmował się najdawniejszymi wójtami lubelskimi)¹—obadwaj członkowie Polskiej Akademii Umiejętności oraz p. Zofja Froehlichowa ze Lwowa tudzież miejscowi: prof. dr. Bolesław Grużewski, major dr. Jan Kamiński, prof. Aleksander Kossowski, prof. dr. Zygmunt Kukulski, kustosz

¹ Rocznik krakowski, tom XV str. 73—79.

Jan Riabinin, konserwator inż. Jerzy Siennicki, ks. prof. dr. Józef Umiński (obecnie w Płocku) i ks. dr. Ludwik Zalewski¹.

Zadanie zostało przez uczestników pojęte jako „monografia” zbiorowa, złożona z dwóch podstawowych działów: a) materiałów i b) opracowań. Uznano przytem za nieodzowne ogłoszenie dyplomatarjusza, t.j. zbioru przywilejów zasadniczych miasta Lublina, przynajmniej narazie z okresu średniowiecza. Ponieważ jednak takie wydawnictwo musi niejako dojrzeć do druku, bo wymaga bacznego poszukiwania i nad wyraz krytycznego przygotowania, postanowiono narazie wydać bodaj materiał archiwalny wtórny, lecz bardziej jednolity.

Zeszyt niniejszy otwiera dział tekstów źródłowych. Złożyły się nań wyłącznie materiały, będące własnością Archiwum Państwowego w Lublinie. Przedewszystkiem ukazują się tu *Constitutiones*, t.j. zbiór t. zw. wilkierzy czyli statutów, wydawanych przez radę m. Lublina w XV — XVI w. Jest to bardzo ważny i ciekawy materiał do poznania ustroju oraz stosunków gospodarczych Lublina w dawnych wiekach². Nadto zawiera ten zeszyt inny ważny, ale już z XVII wieku zabytek, mianowicie ugodę, zawartą w r. 1651 między pospółstwem lubelskim a „magistratem panów radziec” i zatwierdzoną przez króla, normującą zaś cały szereg spraw z dziedziny gospodarki miejskiej i porządków, obowiązujących w Lublinie w owym stuleciu.

Constitutiones jest to rękopis oprawny z działu ksiąg miejskich lubelskich (w grupie *Varia*) w Archiwum Państwowym w Lublinie pod liczbą 239. Składa się on z szesnastu kart pergaminowych o wymiarach 39,5 cm×16 cm. Został on tu wydrukowany całkowicie, oprócz dwóch ostatnich kart, zawierających rejestr szosu (podatku) pobranego w roku 1538 z domów miejskich i przedmiejskich w Lublinie, gdyż zostanie on w innym zamieszczony zbiorze.

Rękopis ugody z r. 1651 przedstawia się jako akt, ingrosowany do księgi radzieckiej z lat 1647—1652, przechowa-

¹ Nadmienić tu należy, że pp. Kamiński, Riabinin i ks. Zalewski ostatniemi laty w pracach swych dorzucili niejednen cenny przyczynek do dziejów naszego miasta.

² Wilkierze z lat 1408, 1410, 1419, 1432 i 1492 w znacznie odmiennej stylizacji ogłosił był B. Ulanowski z nieistniejącej już dziś najdawniejszej księgi radzieckiej m. Lublina (*Scriptores Rerum Polonicarum*, IX. Crac. 1886).

nej w tutejszem Archiwum Państwowem w dziale ksiąg miejskich lubelskich (acta haereditaria) pod liczbą 177.

Teksty łacińskie wydrukowano z zachowaniem pisowni oryginału¹, polskie natomiast, począwszy od połowy XVI wieku, co do pisowni zmodernizowano (z wyjątkiem imion własnych), dla przykładu tylko zachowując ortografię oryginału w jednej z rot przysiąg (str. 13).

Leon Białkowski.

¹ Jedynie co do znaków *u* i *v*, używanych w oryginale promiscue, ustalono, że pierwszy oznacza samogłoskę (*u*), drugi spółgłoskę (*v*). Imiona własne pozostawiono najzupełniej w pisowni oryginału.

CONSTITUCIONES SEU ARBITRIA AC PLEBISCITA SENATUSQUE CONSULTA CIVITATIS LUBLINENSIS EX VETUSTISSIMIS EIUS LIBRIS RECOLLECTA PER M. LUCAM NOTARIUM EIUDEM CIVITATIS ANNO DOMINI 1532.

CONSTITUTUM SUB ANNO DOMINI 1408.

A. Noverint quibus expedit singuli et universi, quod nos consules de anno presenti videlicet Nicolaus Kilhaw, Mathias Troczky, Nicolaus Zaczek et Petrus Philippovicz, ex voluntate et libero arbitrio omnium seniorum et tote comunitatis, fecimus et statuimus statuta nostre civitatis cum adiutorio nostrorum antiquorum consulum, ut premittitur, propter meliorem pacem retinendam et quis eorum infregerit et non servaverit penam demeretur ut in quolibet articulo continetur in infrascriptis.

B. Primo et principaliter quicumque aliquam aream emerit, pro quantis pecuniis emerit, de illis debet exactionare et non magis. Et si quis ab eodem emerit, tunc ille debet vendere sicut ipse tenuit in graniciis suis et possedit et idem emptor debet exactionare ut suus venditor et non aliter.

C. Item quicumque gladium evaginaverit sive traxerit frivole erga alterum civem suum demeretur pro pena unam sexagenam consulibus dare sine omni contradictione et si talis non habuerit dare sexegenam, ille debet sedere 14 diebus detentus, et si aliquis pro eodem supplicaverit pari pena puniatur sine omni contradictione.

D. Si aliquis alterum enormibus verbis maledixerit et coram iudicio fassus fuerit, ille demeretur consulibus dare sexagenam pro pena et advocato penam, parti vero lese emendam et satisfactionem sine omni contradictione, et si premissa dare non habuerit 14 diebus detentus sedeat.

E. Item quicumque male iuraverit et super eum protestari poterit, illi debent facere secundum iuris exigenciam, hoc est facem ad manum dare et illuminare extra civitatem. Similiter puniatur quicumque male susceperit iuramentum.

F. Quicumque cambucam vel securim gesstaverit¹⁾ pari pena ut supra puniatur et accepta non restituantur.

1 4 1 0.

G. Domini consules moderni et antiqui statuerunt inter mercatores et vectores, quod ipsi debent invicem equitare versus Wrathislaviam vel alias ad fora alia et econtra, et quis eorum hoc statutum non tenuerit, demeretur civitati pro pena quinque marcas sine omni contradictione solvendum.

H. Nullus inquilinus braseum facere debet nisi ille, qui convenit domum; qui contra excesserit sexagenam consulibus pro pena succumbat et qui pro tali supplicaverit, pari pena puniatur.

I. Item quicumque pisces extra civitatem vel in platea emerit ad forum non permittendas una sexagena per consules puniatur, et qui pro ipso intercesserit, simili pena est puniendus.

K. Item quando aliquis nobilium vel emethonum pisces recentes portaverit ad civitatem ad vendendum et si ei aliquis ex concivibus vendit et non ipse per se, qui ad vendendum portaverit, debet dare pro pena unam sexagenam, et qui pro eo supplicaverit, pari pena puniatur.

1 4 1 9.

L. Penestice debent habere locum vendicionis in dextra parte versus pretorium, eundo de porta superiori civitatis.

M. Item nullus inquilinus vendat pannum, qui non habuerit domum propriam vel quam convenisset.

N. Item nullus inquilinus emat triticum pro braseis, exceptis hiis, qui soli propinant cerevisiam.

O. Item sutores non debent emere cutes, quas alibi ducere vellent ad vendendum nec ulterius emant nisi quantum delaborare poterint.

1 4 3 2.

P. Domini consules novi et antiqui cum scabinis et magistris mechanicorum de unanimi consensu, nullo ipsorum contradicente, statuerunt sub pena sexaginta marcarum, quod exnunc nullus civium deinceps debet citare seu trahere concives extra iurisdictionem civilem ad ius terrestre, sive secreta pandere coram terrigenis, alias irremissibiliter pena 60 marcarum puniatur.

1 4 3 7.

Q. Quicumque civium post admonicionem dominorum fimum non eduxerit, sex grossorum pena est puniendus.

R. Item qui ad locum prohibitum fimum proiecerit et per famulum civitatis arestatus fuerit, pari pena est puniendus et famulo civitatis grossum 1 componat.

¹ Inną ręką dopisano: et nocere eadem voluerit.

1 4 4 7.

S. Arbitrium civitatis consensu omnium firmatum. Primo quod cerevisia tenuis non debet cum bona misceri cerevisia, sed seorsum locari et qui miscuerit et convictus erit, debet solvere unam sexagenam irremissibiliter et expleta recta cerevisia debet caupo vocare scabinum et ostendere ei tenuem cerevisiam in sua plenitudine et tunc exponet signum ad propinam eiusdem cerevisie unum album panniculum et debet dare duas pro uno denario mensuras sub pena unius sexagene.

T. Item suburbani non debent emere fruges extra civitatem, sed in civitate pro sua necessitate et non pro passivis hospitibus, sub pena unius sexagene.

1 4 4 7.

V. Domini consules cum tota civitatis comunitate statuerunt omnium consensu et voluntate, quod nullus civium debet exorbitare a iure nostro civili et debet iuri obedire, quod scabini decreverunt, aut reprobet si ius sibi non competat librorum nostrorum; et si nec libri sententiam iuste decretam tenere voluerit, licebit sibi appellare. Si autem appellare nollet et ad castrum citaret, irremissibiliter pro pena decem marcas solvat.

1 4 5 3.

X. Domini consules, unanimi omnium consilio et voluntate, statuerunt, quod seratores debent frenatoribus ad ipsorum artificium dare copiam ferramentorum et non debent eadem feramenta emere ab extraneis, qui ius civile non sunt adepti, sub pena quinque marcarum.

1 4 5 5.

Y. Consules statuerunt inter braseatores, quod nullus braseator debet suscipere triticum sine voluntate illius, cuius est triticum, sub pena transgressionis mandati seniorum, quam domini exigant iuxta qualitatem facti.

Z. Item si quis braseator derogaret vel increparet seniores deputatos ad conspiciendum sub pena sex grossorum.

A. Item nullus debet brasea aliena alicui mutuare.

B. Item statuerunt domini, quod quilibet braseator debet specialis ligni generis dicas habere, ut quilibet braseator cognoscatur ex ligno dicarum.

C. Consules cum scabinis et magistris mechanicorum in pretorio congregati statuerunt, quod consul sive scabinus, si quid coram iudicio habuerint agere, primo ante alios debent expediri et non debent intrare litigando intra bancos, sed extra stare debent, sine clamore et sine strepitu, et istis expeditis sedere debent in locis ipsis deputatis, et qui insolentiam faceret, conviciando vel honori derogando alicuius, talis debet mancipio involvi ad octo dies et non debet emitti nisi soluta una sexagena irremissibiliter exigenda. Item etiam scabinus non debet cum hominibus fabulare sive loqui vel murmurare sub eadem pena.

D. Consules novi et antiqui statuimus, quod signa alias *czechi* seu magistri mechanicorum non debent facere convenciones alias *gromad* sine scitu et voluntate prothoconsulis et consulum, et si fecerint et statutum transgredientur prefati czechmagistri pro pena dabunt unam sexagenam, et in quo domo convencionem fecerint et reperti fuerint, talis cuius domus est, dabit pro pena unam sexagenam et detentus sedebit una septimana.

E. Item statuimus, quod predicti magistri mechanicorum debent remittere hominem et civem, qui se evocaverit ad consules et si non emisierint ad consules, extunc tales czechmagistri puniantur pena unius sexagene.

F. Item invenimus et statuimus, quod quicumque civium pro quacumque iniuria adductus fuerit ad presenciam consulum, et repertus fuerit in pena, talis non recedendo tenetur dare penam eandem in paratis pecuniis et sic erit liber a captivitate iuxta exigentiam da¹

1 4 5 7.

G. Civium nullus, qui non habet domum propriam nec cerevisiam propinat, non debet emere triticum nec debet facere brasea sub pena decem marcarum.

1 4 5 8.

H. Domini consules, tam novi quam eciam antiqui, cum tota comunitate civitatis nostre Lublin invenerunt, quod dum mulier, que remanserit post suum maritum, in sede viduali, existens etate iuvenili et civis nostra, extunc nos consules cum tota comunitate adinvenimus omnino confirmando, quod eadem vidua existens iuvenis non debet evocare aut trahere aliquem concivem ad ius spirituale nisi prius eadem vidua tales de iniuriis sibi illatis ad presenciam personaliter nostram consulatus evocabit et coram nobis suas iniurias explicabit et proponat; talibus viduis et aliis personis, qui ad ius spirituale traxerint ultra ius suum, in talibus volumus penam quinque marcarum, modo Cracoviensis civitatis, quam vallamus.

1 4 8 8.

I. Domini consules novi et antiqui una cum omnibus czechmagistris decreverunt, laudaverunt et constituerunt perpetuo tenendum et observandum ita, quod dum et quando electio consulum fieri debuerit, vel quod domini consules una cum czechmagistris pro boni comunis et pacis consiliari debeant, ibi solummodo consules novi et antiqui et scabini cum omnibus czechmagistris, intra civitatem et extra civitatem manentibus, ac cum mercatoribus et aliis pocioribus de populo intra civitatem manentibus predictae electioni et consiliis debent interesse, exclusis penitus hominibus impossessionatis et qui lites, iurgia et dissensiones generarint.

¹⁾ Wyrz niedokończony.

1 4 9 2.

K. Consules novi et antiqui, attento eo, quod braseatores nonnulli multociens fugiebant et homines damnificabant, laudaverunt et constituerunt, quod possesores et heredes braseatorum tales braseatores in suis braseatoriis servare et eis ipsorum braseatoria convenire, qui non fugerent et homines de cetero non damnificarent, alias si aliquod damnum evenierit in aliquo braseatorio, extunc prefati heredes braseatorum omnibus damna patientibus tenebuntur satisfacere et solvere absque contradictione, quia ipsi tanquam locatores debent scire, quem in suis bonis locant et servant, et dicti braseatores quot coros tritici mesure simplicis alias *rowney* sustulerint, totidem coros mesure superagitae alias *vyrzchovatey myery* brasei extradere tenebuntur.

L. Domini consules novi et antiqui cum omnibus czechmagistris decreverunt et constituerunt, quod dum et quando aliquis concivis velit cerevisiam braxare, extunc braxator cerevisie solusmet debet ire ad braseatorium et revidere braseum si sit bene et competenter dispositum et factum, et si malum braseum fuerit, illud non debet suscipere, alias si malum braseum susceperit, extunc concivi patienti damnum, ipse braxator damnum tenebitur resarcire et recompensari, et braseator ad aliquod ius per nos non compelletur et ipse braxator sue improvidencie imputet et periculum paciatur et nullus concivium debet suscipere braseum, quin prius braxator conspiciat braseum, alias si susceperit solusmet damnum paciatur et penam civitati exolvat consuetam.

M. Eciam dicti domini rectores supranominati constituerunt, quod nullus debet diebus festivis aquam ducere super cerevisiam, ligna et robora emere, nec quovis labore solemnia festa infringere, alias si quis transgressus fuerit in aliquo horum, penam unius sexagene civitati reponat. Et si aliquis proconsulum, tempore sui proconsulatus, eandem constitutionem infringere admiserit et tales transgressores pena statuta non punierit, ipsemet solus penam decem marcarum civitati componere debet. Post prandia autem poterint ligna et victualia emere.

1 4 9 5.

N. Domini consules novi et antiqui civitatis Lublin, videntes rempublicam deprimi et segne gubernari per inobedienciam aliquorum consulum, qui tarde veniunt ad pretorium et interim venire pertinaciter negligunt in contemptum obediencie, que est virtutum excellentissima et quia maior est obediencia quam victima, proinde nos unanimi consensu et [animo, volentes viciu inobediencie exterminare et inobedientes ad obedienciam adducere, constituimus, decrevimus et laudavimus, ut si aliquis consulum mandato domini proconsulis per nuntium fuerit requisitus et avisatus, ut ad pretorium vel ad dominu proconsulem venisset consulturus pro republica et inventus fuerit personaliter, talis si venire neglexerit, pro pena inobediencie, non recedendo de pretorio, sex grossos

irremissibiliter reponet, quod perpetuo volumus observari, et si solusmet proconsul venire neglexerit, in duplo reponet; et hoc si taliter avisatus non venerit pro illa hora ad quam sibi mandatur per d. proconsulem, extunc eadem pena sex grossorum, non recedendo de pretorio, talis inobediens puniatur.

1 5 1 4.

O. Nos consules civitatis Lublinensis, vigore officii nostri, ut pax et tranquillitas sequitur, volentes insolenciis obviare, decrevimus et statuimus, ut ipse nobilis Skromowsky et ceteri incole civitatis, sub pena vallata centum florenorum, armati non intrent ad pretorium nec arma in civitate deferant.

1 5 1 8.

P. Nos consules civitatis Lublinensis, videntes inter se odia, sediciones, discordias, violencias et percussiones sepissime oriri, de unanimi voluntate et consensu omnium czechmagistrorum et tocius comunitatis decrevimus, laudavimus et constituimus, quod quicumque ex consulibus ad pretorium, ad proconsulem, vel ad locum pro pretorio deputatum cum armis venerit armaque contra alium per se seu aliam submissam personam in quocumque loco moverit vel aliquem percusserit, ipso facto collo privari debet. Et quoquomodo tale nephas pernoctatum fuerit, extunc talis violator pacis centum florenos pro republ̃ca civitatis et centum parti lese, seu cui talis violencia illata fuerit, succumbere debet, et similiter si aliquis ex consulibus aliquem ex comunitate percusserit seu violenciam in eo commiserit, centum florenos pro republica pene succumbere debet, quam constitutionem et laudum perpetuo duraturum fieri volumus, priorem constitutionem et laudum in suo robore reservantes.

1 5 2 6.

Q. Constitutum et laudatum est per dominos consules de unanimi consensu et voluntate advocati et scabinorum necnon omnium czechmagistrorum tociusque comunitatis civitatis Lublinensis, quod omnes cives quicumque cerevisiam magis quam de octo coris tritici braxare presumpserint, detencione et pena unius sexagene irremissibiliter puniri debent, et quicumque cerevisiam braxat, eandem braxare non debet donec prius braseum per dominum exactorem ducillam exactionis seu per substitum eius mensuratum fuerit, sub pena premissa.

R. Item quicumque aliquis ex civibus braseum advecticium tam de opidis quam de villis in foro emerit, illud domino exactori notificare debet, quod si secus fecerit, extunc domino exactori sexagenam luet et dominis consulibus alteram.

S. Item qui bonam cerevisiam habuerit et eandem publice propinare recusaverit, sic quod ipsam clauserit, extunc eandem amittere et perdere debet.

T. Item quicumque, braxans cerevisiam, medium achtuale carius quam pro octo grossis, vel prout statutum fuerit, vendiderit, pena superius descripta puniri debet et similiter qui iniustum *pulczvarthek* habuerit et in eo pro grosso cerevisiam dederit, pro primo excessu pena sex grossorum, pro secundo duodecim, pro tercio decemocto, pro quarto vero una sexagena punietur.

Item omnes c. revisiam braxantes, eandem soli propinare debent, et qui eandem non braxant, propinare minime debent.

Item quicumque potum externum in civitatem contra presens laudum ducere ausus fuerit, et vector et ipse, pro parte cuius cerevisia ducitur, pena detencionis et una sexagena puniri debent.

Item quicumque, tam ex civibus quam ex suburbanis, de locis subcastrensibus vel aliunde cerevisiam advecticiam in cantaris seu lagenis in domos suas portaverit, pro primo excessu duobus grossis, pro secundo quatuor, pro tercio sex, et quarto pena unius sexagene puniatur.

Et quicumque vector cerevisiam externam tabernatoribus sub castro propinantibus adducere presumpserit, equos cum curru ammitat.

1 5 2 9

Consules antiqui et residentes, advocatus et scabini ac generaliter tota comunitas civitatis Lublin, advertentes multa et innumera damna imminere et sequi civitati ex eo, quod Iudei extra nundinas testudines apud cives locant et arendant, constituerunt perpetuo et in evum inviolabiliter observandum, ne quis civium presumat cuipiam Iudeorum extra ipsas nundinas testudines quoquomodo locare vel merces eorundem ac alia eorum bona in domibus suis et testudinibus conservare, sub pena irremissibili decem marcarum pecunie comunis.

1 5 3 1.

Proconsul et consules omnes novi et antiqui advocatusque et scabini senioresque contuberniorum et generaliter tota comunitas civitatis Lublinensis unanimi voce laudaverunt et perpetuo servandum constituerunt, ut deinceps a presenti die electionis omnes et singuli census, tam advocaciales quam eciam civiles, utpote *budne*, ternarii vini, cerevisie et aque, statera, quatuor tempora ac alie omnes et singule exactiones civiles a minimo ad maximum conscribantur per dispensatores. Quiquidem dispensatores, pro tempore existentes, singulo anni quartali, dum proconsul in resignacione sui proconsulatus rationem faciet, registratim de omnibus et singulis perceptis, eorum rationem exactam facient coram is, qui ad id sunt deputati, et in registris in fine quartalis tam huiusmodi percepta quam exposita consignabunt et sic consequenter omni quartali. In decursu vero anni una septimana ante electionem consulum ipsidem dispensatores simul et una vice coram eisdem ad rationem interesse habentibus de tocius anni perceptis facere rationem soli, demptis dominis consulibus, qui ad eandem non erunt astricti, tenebuntur.

Proconsul et consules, advocatus et scabini, quinque viri et czechmagistri, generaliterque tota comunitas civitatis Lublin unanimi voce ordinaverunt et perpetuo servandum laudaverunt, quod de cetero nemo consulum antiquorum et residencium advocatusque et scabinorum audeat suscipere quampiam actionem, tam ab advena vel hospite passivo, quam a concive, tam coram officio consulari, quam advocaciali tractandam vel disponendam, et eciam, ut nemo prefatorum quolibet, tam pro advena vel hospite quam eciam concive, fideiubere et caucionari audeat, tam pro magna quam minima re, sub pena decem marcarum irremissibiliter persolvendarum.

Eodem tempore constitutum est, quod proconsul et consules ac dispensatores nulli homini audeant res civiles utputa lateres, cementum, robora, pulveres, plumbum, arma accomodare, neque solimet quoquomodo accipere, sed si quis aliquo predictorum vel aliquo alio indiguerit, extunc pro parata id emere debet. Domini vero et dispensatores, secus facientes, pena dupli valoris rei, quam comodaverit, puniantur.

Eodem tempore domini consules omnes, advocatusque et scabini et tota comunitas, moderando constitutionem anni domini 1514, laudaverunt perpetuo observandum, quod nullus consulum, advocatusque ac scabinorum, ac reliquorum aliorum civium audeat ad pretorium omni tempore cum cultro, gladio vel quibusvis aliis armis venire, sub pena sex grossorum, tociens quociens aliquis id transgressus fuerit pene repositurus.

Eodem tempore constitutum est perpetuo tenendum, quod deinceps nullus consulum in magna et parva re inter quosvis homines audeat se ponere mediatorem, seu arbitrum, sub pena irremissibiliter decem marcarum.

Eodem tandem anno consules omnes antiqui et presidentes, advocatusque et scabini, czechmagistrique et generaliter tota comunitas civitatis Lublin, unanimi omnium assensu et voluntate, laudaverunt et perpetuo observandum constituerunt, inherendo singulari gratie serenissimi principis et domini, domini Sigismundi primi, regis Polonie, qua sua maiestas, providere volens commodis rei publice civitatis istius, cerevisiam omnem advecticiam, Coczensem videlicet et aliam quamlibet, prius hic advehi et propinari in tabernis subcastrensibus solitam, exterminavit et de cetero propinari inhibuit, ut videlicet eandem cerevisiam advecticiam quamcumque nemo hominum in et extra civitatem existencium, tam pro usu suo proprio, quam eciam sub aliquo alio pretextu, tam in civitatem quam extra in suburbium, in vasis, vasculis lagenisque adducere presumat. Si vero quis huiusmodi constitutioni et laudo contraire presumpserit et cerevisiam huiusmodi advecticiam tam sibiipsi, in domum, quam alteri cuiquam advexerit, equum cum curru amittat, et duarum septimanarum sessione, uniusque sexegene pena irremissibiliter corrigatur, et qui pro tali transgressore intercesserit in eandem penam noverit se incursum.

Quicumque vero civis vel suburbanus ad Czechow vel alibi quocumque ad eandem cerevisiam potandam transierit, pro qualibet vice irremissibiliter pena gr. 60 et familia vel socii artificum gr. 6 puniantur.

Item ut exterminata huiusmodi cerevisia advecticia inveniatur, tandem modus quo bona cerevisia in civitate Lublinensi braxaretur, eodem tempore supradicti domini laudaverunt et perpetuo observandum constituerunt, ut nemo, tam civium quam suburbanorum et cuiuscumque eminen-
cie fuerit, faciat brasea ad vendendum sub irremissibili pena decem marcarum.

Item quicumque cerevisiam braxare et propinare voluerit, ipse solus triticum emat, braseum faciat et tandem braxature intersit.

Item nemo amplius cerevisiam propinare in *vikusse* aut alibi audeat, qui solusmet eam non braxaverit, sub amissione eiusdem cerevisie.

1 5 3 4.

Quia emergebant aliquando indignaciones dominorum consulum antiquorum erga dominos presidentes pro eo, quod ipsi accidentia ex suscepcione videlicet iuris civilis, appellacionibus, penis, pipere et aliis huiusmodi, non equali sorte cum ipsis dominis antiquis dividerent et partirentur, volentes itaque ipsi domini consules omnes presidentes et antiqui huiusmodi occasiones rancorum sedare et tollere, perpetuo observandum invenerunt et sanciverunt ut ipsi domini presidentes huiusmodi accidentia prescripta vel eis similia dividant inter dominos iuxta uniuscuiusque diligenciam, ut qui magis laborat melius eciam premietur, alias iuxta antiquiorem consuetudinem penes id observatam.

Ordo electionis officialium¹. Proconsul et consules omnes antiqui et presidentes perpetuo observandum invenerunt et decreverunt ut post electionem et iuramentum dominorum consulum mox singulis annis procedatur ad electionem dispensatorum, ex eo quia unus eorum semper de consulibus eligi debet, quorum iuramentum sequi debet iuramentum dominorum consulum et postea advocati et scabinorum, ad quod et tota comunitas consensit.

1 5 3 9.

Domini consules novi seu residentes et antiqui in robore conservando laudum anni 1495 de obediencia conditum, quod in toto observare volunt, honestati consulari providentes, tenendum per unumquemque consulem laudaverunt, ut unum alterum, tam in pretorio quam alibi, in consessu publico honeste tradet et alloquitur, non in singulari numero sed pluraliter alterutrum alloquendo. In votis proferendis unusquisque honeste, bireto vel mitra deposita, loquatur, alterum votisantem non tur-

¹ Nagłówek ten wypisany jest znacznie późniejszą ręką.

bet, neque sermonem interrumpat. Similiter loca debita sessionum suarum in pretorio et convivio stacionemque in ecclesia et processionibus observent sic videlicet, quod dominus proconsul primus et tandem residentes domini secundum senium electionis, ac tandem antiqui post residentes eciam racione (?) electionis eorum senium sedeant et ambulent, excepto eo, ubi ad maiestatem regiam dum hic vel alibi ituri essent, extunc proconsulem immediate antiqui consules sequi debent, sub penis in laudo de obediencia facto descriptis.

Observandum eciam laudaverunt ut quocienscumque electionem consularem absolvi et celebrari contigerit, extunc dominus proconsul, qui sive de novo sive ex antiquis dominis electus fuerit, ille proconsulatus officium aget et sequenti quartali, si in proconsulatum consul alter residens senior in electione sua succedat, non habito amplius respectu ad ordinem sessionis et mansionis sue in civitate vel ad id quod aliquis eorum a d. palatino sit electus.

Dum autem dominum proconsulem pro tempore existentem, ex necessitate aliqua propria vel eciam publica exiturum extra civitatem ad breve tempus puta diei unius contigerit, extunc substituere in locum suum consulem se sequentem substituere debebit. Si vero id ad longius tempus facturus esset, extunc priorem proconsulatum alteri consuli residenti se sequente conferre, in locum vero suum, ut quatuor residentes semper reperiantur antiquum dominum consulem substituere debebit, similiter et reliqui residentes preter consulem dum alibi exituri sunt faciant ut antiquum consulem in loca sua constituent ut respublica, que residencium consulum gubernacioni conceditur, non negligatur sub pena irremissibiliter duodecim grossorum. Hec constitucio facta est per dominos unanimi consensu sub proconsulatu domini Ioannis Lubomelski.

1 5 4 1 ¹.

Feria tertia ante festum Epiphaniarum (4 Ianuarii). Domini consules novi seu residentes et antiqui, advocatus et viri ad racionem audientiam deputati, animadvertentes, quod circa racionem et calculum occasione ternariorum et aquaticarum difficultates non modus oriantur, statuerunt ut deinceps et decetero dispensatores pro tempore existentes a propinatoribus et pincernis a quolibet vasis vini malmatici muscatelle aliorumque potuum ternarios circa deposicionem huiusmodi potuum simul cum *tragarni* ternarios exigant et quilibet propinatorum sub pena unius sexagene ipsis dispensatoribus exsolvat. Ubi autem ipsi dispensatores in exigendis huiusmodi ternariis negligentes et remissi fuerint, tenebuntur id, quod non exigerint, circa calculum et racionem fiendam singulis annis suis propriis pecuniis resarcire.

¹ Odtąd zaczyna się pismo innych rąk.

1543.

Feria sexta ante Viti (8 Iunii). Proconsul et consules residentes et antiqui, advocatus et scabini et tota comunitas civilis, habentes rationem nundinarum Lublinensium, ad quas plerumque ex diversis civitatibus mercandi et dividendi omnia mercium genera confluunt mercatores, negociatores et institores, qui non contenti eo spacio temporis, quo nundine Lublinenses certis litteris regalibus prorogate sunt, ultra tempus illud assignatum in detrimentum mercatorum, negociatorum, institorum, pannicidarum civilium per talenta et minora pondera varias merces ponderant et dividunt cum iniuria eorum, qui certos census quotannis solvere soliti sunt, tum etiam ulnis mensurant, eidem itaque malo precavere volentes atque utilitati civium mercatorum et institorum ac pannicidarum consulere cupientes, unanimi voto concluserunt in perpetuum servandum, quod omnes ac singuli mercatores aliunde huc venientes, non plus quam durantibus nundinibus, iuxta rescriptum litterarum regie maiestatis, per ulnas et per talenta ponderare debent, expirantibus vero nundinibus, videlicet sedecim dierum, amplius per ulnas mensurare nec per talenta ponderare et dividere non debebunt, ut autem advene mercatores ac institores hanc presentem constitutionem sciant, singulis nundinibus publice proclamandum erit, quod si secus quis fecerit pena 60 marcarum mulctatur.

1544.

Ut futuro malo, quod plerumque in civitatibus et oppidis per voraginem ignis ex crematione vini sublimati usuvenire solet, obviam eatur atque provideatur, per universum consulatum advocatumque et scabinos ac totam communitatem, unanimi omnium assensu sancitum et promulgatum est, ut nemo, tam civium quam suburbanorum, vinum sublimatum in domo sua intra et extra civitatem cremare audeat. Utrum id facere poterit in horto vel altero quopiam deserto loco, sub gravissima poena pro arbitrio dominorum consulum in transgredientem statuenda.

1548.

Ordinacio advocati. Domini consules residentes et antiqui quum Sacra Regia Maiestas e medio senatus viceadvocatum deligendum litteris suis regiis mandavit, sic ordinaverunt et constituerunt, quod viceadvocatus pro tempore existens solvere debet pro quolibet anno in carbanam dominis consulibus octo florenos pecunie et penas omnes, exceptis cruentis pro se exigere, de carbana vero dominorum quicquid pro parte sua veniet viceadvocatus etiam tollet praeterea in negociis civilibus maioris importancie, hic in civitate ad arcem, aut etiam non procul a civitate ad magnates aliquos cum usuvenit ire et proficisci tenebitur, ad quod famatus Adam Chrznieczki, viceadvocatus nunc existens, consensit et dictos octo florenos se circa proxime futuram electionem dominis consulibus se daturum obligavit,

Feria sexta ante Dominicam Oculi (15 Martii). Domini consules residentes et antiqui, viceadvocatus et scabini, czechmagistri omnium artificiorum nec non quinque viri totam communitatem representantes et generaliter tota plebs civitatis Lublinensis, cupientes honesto et utili reipublice civitatis huius prospectum iri, ut respublica illius accuratius administretur et negotia illius prudentius atque commodius conficiantur de communicandis inter se consiliis in administratione ipsius reipublice huiusmodi laudum seu plebiscitum ordinaverunt et firmiter perpetueque in civitate ista observandum, concordi et unanimi voce et assensu constituerunt ac decreverunt, quod revolvendo in animo congregacionem civium et suburbanorum in civitate ista multo-numerosiorem esse quam fuerat superiori tempore ante annos complures, quum electio saltim quinque virorum, qui totam communitatem representarent, et cum senatu de repub. consulerent, constituta fuerat, attendendo ad maiorem numerum civium gubernandum opus esse eciam maiori numero virorum totam communitatem representantium quando quidem in confusa multitudine et plebe promiscua nullum consilium prudens atque utile haud facile inveniri potest, ne turba promiscua plebis, que plerumque conflari solet ex hominibus extraneis et hic impositionis, ad huiusmodi consilia admittatur. Censuerunt itaque ad numerum prius electorum quinque virorum adhuc viros sedecem iam exnunc eligere atque adiungere, ut numerus omnium virorum totam communitatem representantium sint viri viginti et unius de triginta per consulatium nominandis eligendi procedi debet eo modo et ordine: principio domini consules nominare debent triginta viros nempe cives viginti et anturbanos decem viros probos, Deum timentes, in iure suo bene conservatos, sobrios, pacis et concordie amatores et quanto melius fieri posset possessionatos, e quibus demum communitas eligere debent sedecem viros, cives nempe decem et suburbanos sex, talis conservacionis et virtutis ut praemonstratum est, ita ut numerus integer omnium virorum communitatem representantium perpetue et in unum¹ sit, ut praemissum est viri viginti et unius. E quibus eciam duo viri ad rationem audiendam de more eligi ac deputari debebunt ea ratione, quod dum et quando aliqua de re seu negotio reipub. consilia communicare usuvenerit, vel aliquid tale constituendum aut ordinandum esset, quod domini consules auctoritate sua conficere non possint et ad quod tocus plebis suffragia et assensus requirantur, extunc proconsul cum consulibus ac scabinis in uno loco seu conclavi praetorii, viceadvocatus vero cum hiis viginti et uno viris electis necnon cum czechmagistris omnibus similiter in altero praetorii loco seu conclavi consulere debent unus erga alium per senium, se honeste habere, non turmatim loqui et sermonem non interrompere

¹ Zamiast evum.

sed debite sese vicissim exaudire debent. Quodsi vero aliquem ex ipsis viginti et uno viris mori contigerit, extunc in locum demortui alterum e vestigio sufficere eorundem reliquorum viginti virorum erit autoritatis. Quodsi vero aliquid virorum prefatorum in negociis suis alicubi proficisci contigerit, extunc id domino proconsuli notificare debebit ut ille in locum suum illi similem ac aequae possessionatum deliget ac sufficiat. Quicquid vero per dominos proconsulem, consules, advocatum, scabinos, czechmagistros et eosdem viginti et unum viros in rebus reipublice actum, factum et ordinatum, conclusumque quomodolibet fuerit, id omne universa civitas ratum gratum atque firmum inviolabiliter et perpetue observare debebit. Ex cuius quidem plebisciti et laudi vi et autoritate per totum consulatum, necnon viceadvocatum et scabinos ac czechmagistros omnium artificiorum, ac totam communitatem electi sunt ad priores quinque viros, totam communitatem representantes, sedecem viri, qui totam communitatem iam exnunc representabunt, qui quidem iuramenta corporalia de servanda fide, obedientia, gravitate ac taciturnitate in officiis eorum donec vixerint hcidem praestituerunt. Qui hic nominatim descripti sunt serie tali: cives Jozephus aromatarius, Joannes Sapisch, Martinus Blyando, Jacobus Sokolowski, Gregorius pannitonsor, Jacobus Konopnycza, Joannes Czwarthak, Andreas Lipski, Mathias aromatarius, Stanislaus Richlobogathi, suburban i Martinus Rzithka, Andreas Skrzypek, Albertus curifex, Stanislaus Iskra, Jacobus Baschalik, Christopherus figulus. Quinque viri totam communitatem representantes prius electi hii sunt: Albertus Moschenski, Laurentius mensator, Albertus serifaber, Joannes Koth, Mathias Mrozek.

Rotha autem iuramenti quod prefati viri praestiterunt est talis:

Ja N. przisiegam Bogu wssechmogaczemu isch na them mieisczyu y urzendzie na kthorim iesth theras wibran chezą bicz poki zyw benda wierni y poslusny radzie thego miasta then rasz y na przisli czas bendazei we dnye y w noci gdi mię napomioną. Thaiemnicz pospolithich a na więczei kthore są miastu poziteczne nykomu nye wziawiacz, schadzek y rozmow pothaiemnich albo ossobliwich nye czinicz. A o rzeczach mieisczkich nygdziei indziei yedno thu na rathuschu gadacz, nikomu gwoli nycz nyeczinicz ani mowicz, iedno szcerze a prawdziwie tho czobi bilo ku rozmnozenyu pothcziwoschi gi pozithku posspolithego.—A kthobi się sprzeciwil raiczowi poszpolithemu dobremu y szprawyedlywoszezi, thakiemu nye chezą pomagacz, alie go ponizicz i pothloczicz y thego nye chezą thaicz alie tho chezą wssisthko czinicz y pelnych czo zaliezi ku pozithku i rozmnozenyu mieisczkiemu. A ieslibi ktho czo nyesprawiedliwego o raiczach mowil thakiemu wedlie moznoschi moiei chezę sie sprzeciwic a gdziebich się nye mogl sprzeciwic i obronycz thego thedi tho obieczią oszwiathsziwschi raiczom opowiedziecz. Thak my Boze pomosz y yego swiętha mąka.

Przysięga nowo(tneg)o mieszczanina, gdy przymuje miesckie prawo. Ja N. przysięgam Bogu wszechmogącemu isz chcę być wierny i posłuszny radzie tego miasta na ten czas i na potem będącej we dnie i w nocy, tajemnic pospolitych, a nawięcej które są miastu pożyteczne, nikomu nie zjawiać. A ktoby się przeciwil panom rajcom i pospolitemu dobremu i sprawiedliwości, takiemu nie chcę pomagać, ale go poniżyć i tego nie tać i to wszystko czynić i pełnić co zależy ku pożytku i rozmnożeniu miasta. A jeśli by kto co niesprawiedliwego o radzie mówił, temu według możności mojej chcę się sprzeciwić, a gdziebym się nie mógł sprzeciwić i obronić tedy oświadczywszy obiecuję to im powiedzieć. Tak mi Boże pomagaj i Jego święta męka.

Laudum ad vini depositionem.

Sabbatho ante festum Paschae (21 Aprilis) anno Domini

1 5 7 6.

Domini consules residentes et antiqui, quibus videlicet reipublicae cura salutaris administratioque irreprehensibilis incumbit, cum in aliis plerisque eius commodis et emolumentis, tum in eis potissimum quae divina memoria per serenissimos olim Polonorum reges civitati Lublinski liberalius data et concessa essent privilegiorumque robore affirmata adusque habentur et religiosissime conservantur, ne quid derogari aut in his ipsis minui possit, primo quoque tempore suffragari nihil ad dubitant. Quoniam vero re evidentissima vini depositionem iuxta privilegia Sacrae Regiae Maiestatis civitati Lublinensi competentem et desertientem per cives et indigenas eiusdem civitatis Lublinski violare usuque malo depravari sentiunt et non sine gravi dolore experiantur. Si quidem per hoc tempus praefati cives Lublinskienses vini quosque vectores venditoresque Lublinum ex more adventantes et confluentes in Casimiriensi civitate antevertere soleant ibidemque apud eos diutius remorantes vina coemere neque Lublinum ad depositionem portumque solitum et privilegiis Sacrae Regiae Maiestatis roboratum admittere faciant. Quare proconsul et consules, advocatus et scabini, czechmagistrique ac generaliter tota commonitas civitatis Lublin unanimi voce extunc statuerunt approbaverunt et laudaverunt, prout quidem iure optimo, damnis et dispendiis pro hac nimirum parte obviando, statuunt, approbant ac perpetue servari laudant, ne quispiam ex concivibus et incolis Lublinski in Casimiriense civitate praefata vini vectores eorumque venditores praevenire et omne genus vini priusquam Lublinum, tanquam ad depositionem obdestinatam ipsi adveniant vel advenire intendant, coemere audeat. Neque tamen id solum per se iidem cives et incolae Lublinskienses praetacti, sed nec per alias personas ad id sibi quavis ratione et modo subordinatas, aut id genus alio praetextu similique colore id ipsum citra hanc solennem commonitatis senatusque totius sententiam et constitutionem facere licentiose praesumat, sub paena et mulcta centum

marcarum peccuniae irremisibiliter pro aerrario reipub. solvenda toties quociens iuxta excessus superius cittatos ab iisdem concivibus Lublinensibus praefatis taliter commercium requisitum fuerit.

1 5 9 3.

Iuramentum dominorum consulum. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Najaśniejшему Panu Naszemu Królowi Polskiemu i też wszystkiemu pospólstwu miasta tego być wiernym i sprawiedliwość równie wszystkim, tak bogatym jako ubogim, sąsiadom i gościom, czynić i mnożyć, a niesprawiedliwość tępić i niszczyć, praw, przywilejów, poczesności i też pospolitego pożytku miasta strzedz i mnożyć jako nalepiej będę miał i mógł, tajemnic miejskich nikomu nie zjawiać słowem albo uczynkiem, rozterków w mieście nie dopuszczać, sierot i wdów podług swej możności bronić, a tego nie chcę opuścić dla przyjaźni, mierziaczki, bojaźni, darów albo innej rzeczy. Tak mi Panie Boże pomagaj i Jego święta męka.

Iuramentum advocati. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Najaśniejшему Panu Naszemu Królowi Polskiemu i temu miastu isz chcę wierzen być na sądzie moim i sądzić jednakiem obyczaiem, tak bogatego jako ubogiego, tak sąsiada jako gościa, sierot i wdów, które pożądaają sprawiedliwości, bronić chcę, jako ja z swego nawyższego smysłu mogę baczyć i rozumieć, a tego opuścić nie chcę dla miłości, gniewu, bojaźni, przyjacielsstwa, nieprzyjacielsstwa, łaski, przyjaźni, złej wolej, darów, pożytków. Tak mi Panie Boże pomóż, który też w dzień sądny mnie i wszystek świat sądzić będzie.

Iuramentum Scabinorum. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu isz w sądzie, na który jestem wysadzony, mieszczanom miasta tego i wszystkim ludziom, tak bogatym jako ubogim, tak gościom, jako mieszkańcom, chcę prawy a sprawiedliwy sąd najdować i wydawać według najlepszej baczności i rozumu mojego, w tym urzędzie zasiadając podług prawa majdeburskiego i przywilejów od najaśniejszych królów danych, a tego niechcę opuścić dla miłości, bojaźni, gniewu i inszych rzeczy. Tak mi Panie Boże pomagaj, który tesz mnie w dzień sądny i wszystek świat sądzić będzie.

Iuramentum dispensatorum civilium. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, isz na tym urzędzie szafarskim chcę być wierny i pilny, skarb miejski chcę pomnażać i o jego pożytku staranie czynić, wszystko coby się pieniędzy do skarbu dostało i cokolwiek by się na co wydało sprawiedliwie spisować, potrzeby miejskie wszelakie pilnie opatrować, a w warowaniu szkód czujnym i pilnym być. Tak mi Panie Boże pomóż i Jego święta męka.

Iuramentum staterariorum. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu isz na tym urzędzie ważniczym chcę być wierny i pilny, każdemu sprawiedliwie ważyć i od wagi cokolwiek by się pieniędzy mia-

stu dostało, pilnie odbierać, chować i miastu oddawać, a wagą niesprawiedliwą nikomu nieszkodzić, i owszem w tym wszystkim mieskiej sławy i pocziwości przestrzegać, tak mi Panie Boże pomosz i Jego święta męka.

Iuramentum electorum. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, isz na tem miescu i urzędzie, na którym jest teraz wybrany, chcę być, póki będę żyw, wierny i posłuszny radzie tego miasta, teraz i na przyszły czas będącej we dnie i nocy, gdy mię napomioną. Tajemnie pospolitych, które bym tu na ratuszu przy radzie usłyszał także i wota, tak ich mści panów radziec, jako tesz towarzyszków moich, ani w domu, ani na żadnym miescu nie objawiał, ani opowiadał, schadzek osobliwych i rozmów potajemnych czynić nie będę, i o rzeczach miejskich nigdzie indziej, jedno tu na ratuszu albo gdzie będzie miejsce przed ich mśc pany rajce złożone, gdyby ratusz był zatrudniony, nie mówić, nikomu gwoli nic nieczynić ani mówić, jedno szczerze a prawdziwie ku dobremu rzeczy pospolitej i pożytku jej według mego najlepszego rozumu zdanie swe powiadać, a ktoby się sprzeciwił panom rajcom i pospolitemu dobremu s takim trzymać niemam, i owszem go panom rajcom odnieść będę powinien, a ktoryby się s tych którzy przysięgli znalazł być niewiernym albo przestępnym, tedy ma być ipso facto infamis, tak mi Panie Boże pomosz i święta Jego męka.

Iuramentum Czechmagistorum. My N. N. przysięgamy Panu Bogu Wszechmogącemu Najjaśniejszemu Królowi Polskiemu Panu naszemu, panom burmistrzom i im. panom rajcom miasta tego, isz cech nasz wiernie a sprawiedliwie rządzić chcemy, rzemiosła nasze sprawnie robić i innych mistrzów cechu naszego w robotach pilnie a wiernie doglądać, aby wszystkim pospolicie, jako bogatemu tako ubogiemu, jednako a pobożnie robiono i przedawano, żadną nową ustawą nikogo nie uciążając, ani nad słusność wyciągając, rozterkom zabiegać i innych wszelakich występków a zbytków zabraniać, i panom rajcom posłusznymi być zawždy we dnie i w nocy we wszystkich potrzebach, któreby się ku pożytkowi miejskiemu ściągaly i tego słuchać i wykonywać mamy, nieposłuszne a nie ukarane im opowiadać, roboty rzemiosła naszego sprawiedliwie gdy będziemy do tego wokowani bez wszelkiego respektu szacować, a co nam z strony rzeczy pospolitej będzie poruczone, pilnie o tym radzić i na to przyzwalać, co wyższe głowy uchwalą; tak nam Panie Boże pomagaj.

Iuramentum proconsulum suburbanorum nocturnorum. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, isz na tym urzędzie chcę być pilny, pokoju pospolitego przestrzegać, zbytków i długiego siedzenia bronić, niebezpieczeństwa opatrywać, i to co by mi ich mśc ponowie rajce roskazali pilnie wykonywać; tak mi Panie Boże pomosz i święta Jego męka.

Przysięga pisarska. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, panom rajcom i wszystkiemu pospólstwu miasta tego w urzędzie moim pisarskim, na który jestem wybran, wiernym byđź i tajemnych rad miejskich, które poznam abo których mi się zwierzą, nikomu nie objawiać, rzeczy te, które się przy sądzie dzieją, wiernie według mego najwyższego rozumu chcę napisać i czytać, tak ubogiemu jako bogatemu, a tego nie chcę opuścić dla miłości, bojaźni, nienawiści, gniewu, przyjaźni, darów i innych rzeczy, tak mi Panie Boże pomagaj.

Przysięga prokuratorska. Ja N. przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, isz sądowi chcę byđź posłuszen w tych rzeczach, w którychem wedle prawa powinien: A iże urząd mój prokuratorski, szczerze, wiernie, pilnie, zupełnie, bez odwłok, nie umysłem rozmnożenia rozterkow, sprawować chcę. Rzec, tak odpowiednej strony jako odpornej, przyjętą, wedle dowcipu mojego, wedle sumnienia i wedle nalepszej rady bronić będę; a poznawszy radę jednej strony, drugiej tego nie objawię, ani się ku niej skłonię, ale przy pierwszej do skończenia prawa stać chcę. Listownych dowodów od principała mego mnie podanych i porady i rozmów w sprawie mnie zwierzzonej żadnemu nie objawię, a zwłaszcza stronie przeciwnej, ani prokuratorowi jej, ani pomocnikowi, słowem, pismem, ukazaniem, ani přes się, ani přes innego, a ku szkodzi principała mego niedopuszczę się dobrowolnie przewyciężyć. Insze wszystkie rzeczy chować chcę, które na dobrego, wiernego, prokuratora i obrońcę przynależą. A tego nie chcę opuścić dla miłości, przyjaźni, darów, zysku albo jakiej innej rzeczy, tak mi Panie Boże pomagaj.

Przysięga woźnego. Ja N.N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, panom rajcom i wszystkiemu pospólstwu miasta tego, tak bogatemu jako i ubogiemu tak mieszczaninowi jako gościowi, iże chcę byđź wiernym w służbie mojej, gdzie będę posłan, a tego nie chcę opuścić dla miłości ani dla bojaźni, ani dla darów, ani dla której inszej przyczyny; tak mi Panie Boże dopomoz i wszyscy Święci.

Anno domini 1692 d. 29 februarii skończył się kwartał burmistrzowski jegomości panu Bobrykiewiczowi z ramienia J. W. Jem. P. Starosty rezydentowi, a że Jem. pan Marchetty, następujący od J. W. Jem. P. Wojewody resident, tak circa sui nominationem in die electionis nowego magistratu jako też die suprascripta 29 Februarii nie był w Lublinie przytomny conclusum est semel pro semper apud spectabilem magistratum, aby non antedaneus, ale succedaneus absentis gerat officium, co i na potym zawsze zachowano byđź ma.

Przysięga instygatora. Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i całej radzie miasta tego tak wyszszego jako i niszszego sądu, iż na tym urzędzie instygatorskim, na który obrany jezdem, chcę wiernym i pilnym byđź i on szczerze wiernie i pilnie sprawować, występki

tak prywatne jako i publiczne ich Mciom P.P. Burmistrzom¹ opowiadać i onych przestrzegać ani ich taić lub dla bojaźni lub też dla wziętku albo respektu jakiego, ani też dla złości albo zawziętości, ale według sprawiedliwości prawnie się takim opierać (s) mam. Tajemnic miejskich, jeżeliby mi jakie zlecone były, nikomu nie wyjawiać, spraw, które mi ad instantiam instigatoris będą poruczone, pilnie doglądać i należycie pilnować także do skutku przywodzić; tak mi Panie Boże dopomagaj w Trójcy Świętej Jedyny.

¹ Wyraz ten został inną ręką skreślony i zastąpiony słowem „Prezydentom” (pismo XVIII w.).

DECYZJA PUNKTÓW POSPÓLSTWA MIASTA JEGO KRO- LEWSKIEJ MOŚCI LUBLINA Z MAGISTRATEM PANÓW RADZIEC.

Sabbatho post festum sancti Bartholomaei apostoli pro-
ximo (26 Augusti 1651). Approbatio concordiae per spe-
ctabilem magistratum cum communitate civitatis Lu-
blinensis factae.

ACTA CONSULARIA 1647—1652, Nr. 177, fol. 234—247.

In praesentia spectabilium ac famatorum dominorum proconsulis, consulum et scabinorum Lublinensium spectabilis Alexander Konopnica, consul Lublinensis, reddidit ad manus honorati Petri Zakulski, protunc advocati ordinarii Lublinensis, approbationem punctorum concordiae inter magistratum consularem et communitatem civitatis Lublinensis factae et initae a Sacra Regia Maiestate obtentae. Quae concordia cum approbatione ipsius pro debito ac perpetuo firmitatis robore actis officii praesentis consularis Lublinensis est ingrossata, eius vero concordiae et approbationis tenor sequitur talis:

Ioannes Casimirus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogiciae, Livoniae, Smolensciae, Czernichoviaeque necnon Sueccorum, Gottorum Vandalorumque haereditarius rex. Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis exhibitas fuisse coram nobis literas papyreas manibus famatorum Alexandri Konopnica proconsulis, Joannis Ekkier, Alberti Lewicki, Cristiani Zywert residentium, Pauli Iwaszkowicz, Michaelis Pelikan Klimuntowicz, Petri Zakulski advocati ordinarii Lublinensis, suo totiusque communitatis nomine, Alberti Samborski medicinae et philosophiae doctoris, Nicolai Szwayko, Alberti Reklewski, Joannis Byskiewicz, Adami Bargiel scabinorum Lublinensium, Alexii Mochrański, Petri Gałęski, Sebestiani Siestrzewicz, Valentini Grydyk, Friderici Frondorph electorum virorum, Matthiae Kiykowicz, Jacobi Głowacki, Jacobi Nowak et Simonis Kukro notarii iurati civitatis Lublinensis subscriptas sigillisque binis consulari et advocatiali communitas decisione punctorum infrascriptorum inter magistratum totamque communitatem civitatis nostrae Lublinensis

ultro citroque factam in se continentes, salvas, sanas, illaesas omnisque suspicionis expertes supplicatumque nobis ut eadem literas autoritate nostra regia approbare, confirmare et ratificare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor et series sequenti verborum continetur contextu.

Decyzja Punktów Pospolstwa Miasta Jęgo Kr. Mości Lublina z Magistratem Panów Radziec. Jeżeli na dobrym rządzie około rzeczy i dóbr świeckich podjętym i postanowionym wiele statui politico należy, tedy nierównym sposobem więcej na direktiej i sporządzeniu kościołów Bożych, gdzie vota supplicia dla pozyskania łaski i błogosławieństwa bonorum temporalium oddawane bywają, zawisło. Zaczyn oboi magistrat miasta Jęgo Kr. Mości Lublina, mając sobie do wiernego szafunku i dożywotnej administracji nie tylko miasto takowe, w którym parlament sprawiedliwości sądów trybunałskich prześwieatnej Korony Polskiej złożony jest lecz i kościół kollegiacki na znak otrzymanego z nieprzyjaciół zwycięstwa na część i na chwałę Majestatu Boskiemu pod tytułem ś. Michała Archaniola wystawiony od Najjaśniejszych ś. pamięci królów ich mości polskich z szczodroblivej łaski, tudzież i szpital przy kościele ś. Ducha na poratowanie ludzi vicissitudine fortunae podupadłych fundowany ab illustrissimis ac reverendissimis piae memoriae loci ordinariis podane, tedy chcąc z powinności na się włożonej podług możności swej jaknajgruntowniejszy rząd w tym wszystkim postanowić i zatrzymać dla szczęśliwego teraz i na potomne czasy pomnożenie dobra pospolitego i augmentu większego chwały Bożej od wzwyż napisanego kościoła rząd wiecznymi czasy nie naruszenie trwający za zobopolnem zezwoleniem zaczyna i stanowi.

Kościół Farny. Do tego podług praw i przywilejów od Najjaśniejszych ś. pamięci królów ich mości polskich panów miłościwych miastu gratiose nadanych także zwyczaju dawnego przez urząd wojtowski i wszystko pospolstwo ma być jeden szafarz z mieszczan obrany, który szafunek sobie poruczony ma odprawować do upodobania communitatis. Ten jeśliby chciał officium swoje resignować wolno mu będzie z opowiedzeniem jednak czasu na czwierć roku przed resignacją. A szafarz ten ma być juratus. Inwentarz rzeczy i aparatów kościelnych co rok ma być odprawowany przy bytności wielebnego księdza kustosa albo substituta jęgo, jednego z p.p. radziec i jednego z p.p. ławników przez pisarza miejskiego ten inwentarz przy księgach miejskich ma być. Panowie rajce mają się starać i tego pilnie doglądać jako kollatorowie, aby ośm kapłanów podług erekty i funduszu zawsze przy farze było, i po śmierci którego z ojców wikaryjów abo po ustąpieniu na insze miejsce nadalej we cztery niedziele inszego powinni być podać. A jeźeliby kapłani omieszkali i niechcieliby p.p. rajcom inszego prezentować, tedy panowie rajce mają skargę przed urzędem duchownym na kapłany wniesć i starać się aby completus numerus ośmi kapłanów zawsze być mógł. Nie derogując nic summom, jeśliby się jeszcze na którego kapłana

więcej naznaczone kędykolwiek znajdowały, panowie rajce żadnych pieniędzy do siebie nie mają brać.

Szafarz kościelny, jako o wszystkich apparatach kościelnych i o naprawie, także i ochędstwie onych zawiadować powinien i na to sumpt łożyć, tak też wzajem coby kolwiek od pożyczania takowych apparatów i srebra kościelnego przyść mogło, to wszystko do rąk swych odbierać i na potrzeby kościelne obracać ma bez wszelakiej kontradyktiej kapłanów i księdza zakrystjana teraz i na potym będącego, a to się ma dziać cum scitu ks. zakrystjana. Tenże szafarz kościelny co rok urzędowi obojemu i pospolstwu, przy bytności jego mości księdza proboszcza albo substytuta jego rachunek ma oddawać na tydzień przed elektą ordynaryjną officialium civitatis i kwit z szafunku otrzymywać, którego panowie rajce pro tempore residentes każdy przez swój kwartał powinni doglądać i napominać sub refusione damnorum. Pieniądze, któreby jaka osoba na wyzwolenie się od szafarstwa dała, wszystkie na potrzeby kościelne mają się obracać. A ktoby takowych pieniędzy co na swą potrzebę obrocił, ma bydz karany jako sacrilegus. Trzecia część dzwonnego także na potrzeby kościelne ma się obracać. Co wszystko szafarz kościelny będzie odbierał, ponieważ koszt na naprawę dzwonice i dzwonów dawać ma. Panowie rajce podług dekretu ich mości panów komisarzów mają kościół, wieżę, dzwonnicę dobrze naprawić, dachówkę na kościele wszystkę sumptu suo przełożyć i nowej co potrzeba przyczynić, na której przywiezienie od Wisły sumptus communitatis bydz ma. Co mają począc, da P. Bóg, zaraz z wiosny anni currentis (gdyby strzeż Boże pericula aliqua gravia non intervenirent). Jednak interea temporis, nie czekając wiosny, opatrzenie ma bydz dobre ulterioris ruinae sub nexu eiusdem decreti ich mci panow komisarzów recenter lati. Na poprawę na potym tegoż kościoła summy, jedna przez nieboszkę panią Dorotę Drosową, mieszkę lubelską, testamentem legowaną, to jest złotych pięćset, druga za wieżyczkę przy kościele tymże będącą na kustodją lubelską pozwolona złotych sześćset, które summy in simul wynoszą złotych polskich jedenaćiesiąt, mają bydz na wyderkaff cum scitu utriusque magistratus et communitatis Lublinensis in bonis mundis et liberis lokowane. Forum w niedosyć uczynieniu punktom wyrażonym wyżej w prawie duchownym ma bydz.

Szpital ś. Ducha. Do tego szpitala na opatrzenie ubogich i do dawania żywności onym z sum tak na czynszach jako i na wyderkaffach będących także z inszych akcydencyj i jałmużn folwarku szpitalowi należących podług praw i przywilejów miastu służących także zwyczaju dawnego urząd wójtowski i ze wszystkim pospolstwem szafarza z przedmieszczan ma obierać, który na szafunek ma przysiądz. Panowie rajce żadnych pieniędzy szpitalowi należących do siebie brać nie mają, i owszem z tych którzyby czynszów i wyderkaffów szpitalowi nie oddali i one zatrzymywali, sprawiedliwość prędką i nieodwłoczną jako in causa

favorabili miserabilium personarum na instancją szafarza czynić będą powinni. Którego też jako *kollatorowie* z powinności urzędu swego przez panów *residentów* teraz i *napotym* będących doglądać i *napominać* *sub refusione damnorum tenentur*, aby powinności swojej tak w opatro-waniu ubogich jako i reparacji szpitala dosyć czynił. A jeśliby osoba na szafarstwo szpitalne obrana, z tego się ciężaru uwalniając, pieniądze albo jałmużnę jaką względem okupu dała, to wszystko na prowizją ubogich w tymże szpitalu będących, i na potrzeby samego szpitala obracać się ma. Co szafarz *fideliter* odbierać, i do rejestru wpisać ma. Pieniądze i rzeczy wszystkie, któreby po ubogich *utriusque sexus* w tym szpitalu z tego świata schodzących pozostały, te na szpital obracać się powinny. Szafarz szpitalny co rok urzędowi obojemu i *pospółstwu* przy bytności księdza proboszcza szpitalnego na ten czas będącego ma oddawać podług dekretu ich mości panów komisarzów niedawno *ferowanego* i kwit z szafunku otrzymywać.

Świętego Krzyża kościół. Obieranie szafarza, dozór i *rachunek* jego, także pieniądze za okup od szafarstwa, *in simili* jako o szpitalu wyżej się napisało ma być.

Szkoła Farna. Tę lubo powinni byli panowie *rajce* w pół *sumptem* swoim zbudować, jednak w nagrodę *ekspens*, które na przełożenie dachówki kościelnej i przyczynienie nowej panowie *rajce* *de suo* mają dać *sumptu civitatis* przez *lunnarza* *intra decursum unius anni* ma być *reaedifikowana*. *Bakałarza* do szkoły panowie *rajce* zawsze *człowieka* dobrego, *promotam personam*, za *kommendacją* Akademiej mieć i onegoż mają *napominać*, aby *szkolnych śpiewaków* na *chwałę Boską* do kościoła miał.

Arendy dóbr *miejskich*. Żadnych na *potym* *arend* panowie *rajce* sami stanowić nie mają, jedno *wespół* z urzędem *wojtowskim*, na które jednak *arendy* *konsens communitatis* przez dwanaście *namniej* osób ma nastąpić z wyrażeniem osób *personaliter* przy *konsensie* będących *in actis consularibus*. A do tych *arend* wszystkich *pospółstwo* przez urząd *wojtowski* osoby *sposobne* ma *prezentować*, i ten bliższy będzie do *arendy*, kto więcej do *pożytku* *pospolitego* da. *Arendy* wszystkie mają być *stanowione* przed *wyściem* roku na *niedziel* *sześć*, a nie mają być do *dalszego* czasu *stanowione* tylko do roku *jednego*, oprócz *wsi* i *folwarków* *miejskich*. Panowie *rajce* mogą *dobra* *miejskie* przed *arendą* trzymać, jeżeli *konsens* urzędu *wójtowskiego* i *communitatis* nastąpi. Żydom *żadne* *dobra* *miejskie* nie mają być *arendowane* ani *prowenty*, oprócz *gdyby* *uterque magistratus cum communitate* pozwolił. *Arendy* *in genere* wszystkie dóbr i *prowentów* *miejskich*, podług *dawnego* *zwyczaju*, mają być *in actis consularibus* *zapisowane*, a *arendarze* mają je do *ksiąg* *wojtowskich* *per oblatam* *podawać*. *Nadto* do *ekstraktów* *arend* *oryginalnych* ma być *oboja* *pieczęć* *radziecka* i *wójtowska* *przyciśniona* pod *nieważnością* *arendy*. *Żadnej* *defalkacji* *panowie*

rajcy nie będą mogli nikomu czynić bez pozwolenia urzędu wojtowskiego i *communitatis*, które defalkacje z arend miejskich publicznych powinny być przy bytności *utriusque officii et communitatis* do akt radzieckich z wyrazem osób *personaliter* będących wpisowane. Żadna osoba nagród prywatnych sobie z arend dóbr miejskich czynić i przywodzić żadnem sposobem nie będzie mogła, a ktoby się tego ważył, ma być o to *summario processu coram composito officio civili* sądzony, i do przywrócenia tego ad *expensas publicas*, coby *privatim* wziął we dwóch nasób przymuszony.

Na arendy, które *magistratus consularis* przedtym bez wiadomości urzędu wojtowskiego i *pospółstwa* poczynił, ma być *approbatia officii advocatialis et communitatis*, i ten który *ratione arendae* więcej da, przy arendzie ma zostawać. Panowie zaś arendarze dóbr i *prowentów* miejskich w niedosyć uczynieniu *coram utroque officio civili composito* respondere powinni. *Divisie*, *ineundi ingressus* i inne prywatne daniny przez magistrat przedtym brane pro usu *civitatis publico* obracać się mają.

Budy wszystkie in genere za rynsztokami w rynku, płóciennie, w bramie, za bramą, na przedmieściu, solne, gorzałczane, miejsce publiczne w rynku, przed ratuszem, i około ratusza, przychylając się do dekretów ich mości panów komisarzów i *approbaciej* sądów J. Kr. Mości in *usum civitatis publicum* cedere mają. Zaś z bud garcarskich i piekarskich, szewskich i rzeźniczych in *commodum civitatis* aukcja czynszu ma być postanowiona. Drzewa z bud na miasto przypadłych *privatis civibus* według szacunku mają być płacone. Z bud, które są przed kamienicami do rynsztoków w rynku aukcja czynszu, od każdego łokcia po kopie na jarmark ma być płacona, inkludując w nią dawną pensję. Żaden budy dożywotnim sposobem albo inszym, któryby *alienationem superet*, ab hinc nie ma trzymać chyba cum *consensu expresso utriusque magistratus*. Z bud, które ma kto pod samemi kamienicami, po złotemu od łokcia co jarmark ma być płacony czynsz. Od każdej tafle, szragów i od miejsc przed kamienicami, ktokolwiek je trzymać będzie, na jarmark po pół złotego płacić powinien będzie.

Szafarze. Tych wiecznymi czasy panowie rajce obierać nie powinni, tylko *officium advocatiale cum communitate* podług praw przywilejów i zwyczaju dawnego. Gdyby kto na jakie szafarstwo obrany był i one odprawił, albo się od niego odkupił, tedy za odprawieniem jednego szafarstwa i okupem onego nie ma być oraz od wszystkich uwolniony, chyba by konsens obojga magistratu i *pospółstwa* nastąpił. A jeżeliby kto chciał być wolnym od wszystkich szafarstw, i to otrzymał, tedy pieniądze, które da za takową libertacją, mają się dzielić *ducta proportionem*, to jest na miasto, kościół farny i ś. Ducha szpital także kościół ś. Krzyża. A ta libertacja *praevis consensu utriusque officii et communitatis* będzie dawana i *actis consularibus* konnotowana. Panowie rajce wiecznymi czasy nie powinni żadnych wolności nikomu bez pozwolenia

officii advocatialis et totius communitalis dawać sub nullitate wolności et refusione damnorum.

Grunt miejskie. Żaden nie może sobie gruntu miejskiego nie a nie przyczynić, ani onego na swój pożytek ująć, i panowie rajce nie mają pozwalać bez wyraźnego konsensu urzędu wójtowskiego i *communitatis in actis consularibus* zapisanego. Pieniądze, któreby za pozwoleniem gruntu miejskiego od kogo były dane, zupełnie do rąk lunara na potrzeby miasta dochodzić mają i onych żaden *privatus* brać nie ma *sub paena restitutionis dupli*.

Waga miejska. Żaden prywatnej wagi na uszkodzenie publicznego prowentu w domu swoim mieć nie może, czego ma przestrzegać ważny miejski, który ma być przysięgły. A u kogoby się znalazła, ma być zabranie wagi i winą stu grzywien karany *toties quoties* by to uczynił i żaden wagi większej w domu mieć nie może nad kamień jeden i to oprócz kupców, którzy mają miejskie, a żaden towaru ważyć nie ma na furmana jeno w wadze publicznej. Gwichty wagi miejskiej publicznej co rok mają być przeważane i probowane *in praesentia* jednego z panów radziec, jednego z panów ławników, na dwie niedzieli przed skończeniem roku, czego *magistratus ex officiis suis* powinien doglądać *sub refusione damnorum*.

Postrzygalska miejska. Ta ponieważ jest przywilejem osobliwym J.Kr. Mości obwarowana, przetoż żaden tak z panów kupców jako i krawców sukien do postrzygania postrzygaczom na inszych gruntach będącym, jedno do postrzygalni miejskiej publicznej, która tylko sama podług przywileju pomienionego w mieście być ma, dawać nie będą powinni pod winą sta grzywien *toties quoties* by się temu kto sprzeciwił. Toż i o stępowaniu sukien przez krawce rozumieć się ma, czemu *magistratus* ma *invigilare*, i tak kupców jako i krawców co rok *serio* napominać.

Miejskie prawo. Przyjmowanie do miejskiego wszystkiemu magistratowi p.p. radziec należeć ma, w które *praesentes* panowie rajcy mają być wpisywani, aby trzej czterej szsiedzy się nie przyjmowali do miejskiego, lecz wszyscy oprócz chorych i odległych od miasta: inaczej, gdyby wszyscy *praesentes* nie byli, to miejskie komukolwiek dane ważne być nie ma.

Przyjmowanie do miejskiego ma być krom Trybunału zawsze na ratuszu, inaczej nie ważne. A w Trybunał w domu pana burmistrza, poranu, także przy wszystkich panach. Od przyjęcia do miejskiego panowie rajce *in vim honararii* więcej nad złotych trzydzieści nie mają brać, jednak ktoby mógł dać więcej to *residuum fideliter* p.p. rajce mają oddać *exnunc* do rąk lunara na publiczne miasta potrzeby *sub paena restitutionis in duplo*. Żadnego p.p. rajce *moderni et pro tempore existentes* czasy wiecznymi *ad iura civitatis* przyjmować nie mają, którzyby nie miał wprzód listów od urodzaju albo dwóch ludzi dobrze

osiadłych rękojmów za dobre urodzenie, potym jakiegokolwiek podług możności i kondiciei swojej poseszej na miesckim gruncie do jurisdiktiei miesckiej należącym, albo przynamniej cechu przeprawnionego. Jednak ktoby chciał miejskie przeprawić, nie mając tych kondiciei, ma nadaley w rok po przyjęciu prawa miejskiego poseszej na miejskim gruncie dostać i listy legitimi ortus sui świadeczne produkować i one ad acta consularia per oblatam pro debito firmitatis robore podać (oprócz gdyby był patricius) pod nieważnością prawa sobie danego, o co ma czynić syndicus civitatis z tymi, którzyby kondicjom wyżej opisanem in tempore supra praefixo dosyć nie uczynili. Każdy mieszczanin nowy, nim przysięgę wykona, oprócz tego co pp. rajcom in vim honorarii da na miasto do rąk lunara miejskiego prochu kamień jeden, dwa, trzy etc., funt jeden, dwa, trzy etc., także każdy muszkiet dobry podług możności i kondiciei swojej powinien dać, i żaden do miejskiego czasy wiecznemi przyjęty bydź nie ma, aż to co powinien wprzód odda. A jeżeliby pp. rajce temu, któryby tego co miastu należy nie oddał, miejskie prawo gwoli swemu tylko pożytkowi prywatnemu dali, mają to za niego miastu de suo dołożyć. O co ma czynić syndyk.

Kupcy i ludzie melioris fortunae mają także przysięgać na miejskie i na miasto pewną kwotę summy powinni dawać, także prochy i muszkiety.

Wiecznemi czasy Hariani¹ nie mają bydź do prawa miejskiego przypuszczani ani na potym żadnych majątności, tak w mieście jako i na przedmieściu, nabywać, żadnych handlów odprawować nie powinni, czego ma przestrzegać uterque magistratus. Żadnego poddanego słacheckiego, drążnika, sługi abo parobka pp. rajce do miejskiego przyjmować nie mają pod nagrodzeniem szkód de suo, gdyby jaka szkoda miastu o wydanie kogo była, o co forum każdemu z panow radzić post curiam sacrae regiae maiestatis ex instantia communitatis ma bydź. Żadnemu z inszej jurisdiktiei będącemu miejskie nie ma być wiecznemi czasy dane, chyba z kondicjami wyżej opisanemi. Nawet jeżeliby kto przyjąwszy miejskie, wyprowadził się na grunt inszy i jurisdiktją, a niechciałby jurisdiktiei miejskiej parere i ciężarów tak miejskich jako też cechowych ponosić, taki ipso facto exnunc od miejskiego odpadać ma, i jeżeliby był w cechu także oraz z prawem miejskim i cech tracić powinien. Czego cechmistrze i sami mieszczanie mają doglądać i magistratowi odnosić, a magistratus uterque tam mieszczanom jako i cechom miejskim uprzywilejowanym pro posse suo zawsze ma bydź pomocą, jakoby żadnej przeszkody w handlach i rzemiosłach swoich ni od kogo nie mieli. Patricii młodzieńcami i nie w cechu będący mają wolności miejskich bez przysięgi zażywać, lecz gdyby się postanowili, albo do cechu wstępowali, tylko przysięgę super fidelitatem miastu mają odprawić, i panowie rajce od niego nie mają nic affektować tylko to przyjąć

¹ Arjanie.

co ex sua humanitate pro posse suo da i ofiaruje pod wróceniem tego de suo, cobykolwiek kto wyciągał. Będąc kto mieszczaninem, zebrawszy substantią niemałą w mieście, chciałby się do inszego miasta albo gdziekolwiek przenieść, tedy nie ma bydz uwolniony i wypuszczony aż by na miasto pro publicis necessitatibus dał abo summę jaką, abo działo jakie zostawił, abo część jaką muru publicznego miejskiego wymurował. Tego magistratus consularis przestrzegać serio powinien, pod oddaniem tego de proprio coby ten miał dać, który wyjechał i takowego żadnego tenże magistratus nie ma uwalniać ani wypuszczać bez konsensu officii advocatialis et totius communitatis także pod tąż paeną. Oboi urząd miejski żadnego mieszczanina nie ma kazać brać i żadnym sposobem dla jakiegokolwiek respektu bez dania pozwu legitime, oprócz gdyby kriminał jaki był od którego popełniony, albo któryby nie był prawu posłuszny, jednakże praevia citatione et processu legitime perducto. Panowie rajce nie mają nikomu wiecznemi czasy dopuszczać, któryby prawa miejskiego nie miał, tu w Lublinie handlów żadnych odprawować ku szkodzie [mieszczan. Jednak ktoby tę chciał mieć wolność i pozwolenie one ab utroque magistratu i od wszystkiego miasta ma otrzymać, a przedtym komuby była dana bez pozwolenia officii advocatialis et communitatis ma bydz nullius roboris, ponieważ to in praeiudicium totius civitatis działo się.

Lokacje i mury miejskie. Lubo pp. rajcom samym podług przywilejów i dekretów J. Kr. Mości ius locationis należy, jednak iż się communitas w tej mierze aggravata bydz czuła, przetoż magistratus consularis lokacjej na potym żadnej na żadnym miejscu in genere sam czynić nie powinien bez wyraźnej woli i konsensu wójtowskiego urzędu, także targów żadnych przedaży, kupna o dobra miejskie sam magistratus nie ma czynić, tylko współ z urzędem wójtowskim i pospółstwem pod nieważnością tego co uczyni. Z lokacyj dawnych przy murach miejskich ci possessorowie nemine excepto powinni czynszu miastu na pożytek przyczynić, co ma uznawać uterque magistratus bez omieszkania także każdy possessor przy murze miejskim będący i onego zażywający powinien swym kosztem mur z obudwuch stron bez omieszkania dobrze naprawić i na potym wiecznemi czasy naprawować, czego ma doglądać lunary i magistratowi sprzeciwiających się odnosić, których oboi magistrat surowie karać processu summario uti in causa boni publici powinien będzie. Nadto jeżeliby jaka persona lub duchownego, lub szlacheckiego stanu nalazła się, coby temu przeczyła, uterque magistratus ma o to prawnie czynić in foro fori competentis. W okna w murach miejskich wybite possessorowie powinni swoim kosztem dać kraty potężne, żelazne, gęste, bez omieszkania, jednak strzeż Boże inkursji i niebezpieczeństwa od nieprzyjaciela koronnego zarazem także swym kosztem za rozkazaniem magistratu wszyscy posesorowie na swoich gruntach te okna niebezpieczeństwu podległe mają zamurować, wolność mając znowu onez po oddaleniu niebezpieczeństwa otworzyć, a na potym więcej ta-

kowych dziur, okien w murach magistratus nie ma dopuszczać nikomu bez konsensu urzędu wójtowskiego i *communitatis* i to tylko, gdyby tego jaka słuszną przyczyna była. Nadto jeżeliby jakie lub jawne lub potajemne prześcia bez mury miejskie znajdowały się, takowe posesorowie i ci co je poczynili mają bez omieszkania pozamurować i żaden na potym tego się ważyć nie ma pod winą pięciset grzywien na co ma być prędka *utriusque magistratus* rewizja. Baszty w murach miejskich będące mają być między cechy podzielone per magistratum *utrumque*, które cechy mają armatę i prochy sobie prokurować. Rewizją zaś armaty cechowej co rok ma być przez pana ławnika młodszego odprawowana, który *negligentiam* cechów powinien magistratui *deferre*, a magistratus onych do tego porządku *adigere* i *rebelles punire* ma. Do tego tenże magistratus powinien *urgere et invigilare*, aby cechy *quotannis* według przywilejów, prochów i armaty przykupowały.

Armata miejska. Tej inwentarz napotym co rok przy jednym z panów radziec, drugim z panów ławników, trzeciem z *pospólstwa*, na to obranemi i deputowanemi od obojga magistratu, ma być czyniony i do ksiąg *utriusque magistratus* wwieziony. Strzelbę miejską lunary powinien będzie zawsze naprawiać, chędożyć dwa razy do roku, do czego cech wszytek stolarski ma się przykładać, jednak za kontentacją lekką od lunara miejskiego. Działa także mają być co rok odprawowane, i porządnie osadzone do każdego szufla, stępel zaraz przy łożach ma być. Do tego się też cech kowalski, kołodzieje i stelmaszy przykładać powinni pracą, nie barzo wyciągając zapłaty. Prochy, strzelbę, ołowy od nowych mieszczan lunary ma *fideliter* odbierać, do rejestru wpisywać i to wszystko *ordinate* chować w cechawzie miejskim.

Czwarty grosz podług konstytucji na municję miasta ta intrata wiecznemi czasy nie ma się na co inszego obracać, tylko podług tejże konstytucji na municję szanćów i okopów, i ten prowent ma być osobno arendowany, albo do wiernych rąk dawany, *cum scitu et consensu utriusque magistratus et totius communitatis*, a kto by go in *alios usus* obrócił ma to *sub paena* wrócić i karany być o to surowie tak jako prawo opisuje.

Szańce i okopy. Te mają być bez omieszkania per *utrumquae magistratum* między pułki tak miejskie jako i przedmiejskie wydzielone, których poprawę i restauracją też pułki powinny co rok każdy w swojej kwaterze *nemine excepto* przewidować i magistratus *negligentes* ma karać, także *niechcących adigere*, aby kiedyż kolwiek porządne szance stanąć mogły. Nadto rewizją magistratus *uterque* dwa razy do roku *perpetuo* raz na wiosnę zaraz, drugi raz w jesieni powinien czynić *sub refusione damnorum contra negligentis officiales sancitorum*. Dla straży i pilnowania szanćów magistratus *uterque* ma kilka osób wybrać i tym mieszkanie blisko szanćów lokować, aby nie inszego *ex fundo* nie robili i czynszu nie płacili, tylko jedno *custodiam* szanćów mieli, których

jednak magistratus ma doglądać i karać surowie jeśli by in hoc officio suo remissi et negligentes byli. A ci custodes tych, którzyby szançe albo przechodami albo przejeżdżaniem psowali, mają magistratui denunciare, a magistratus ma surowie karać tych, którzy iurisdictionem ferunt civilem, a z inszemi alterius iurisdictionis agere.

Góry kamienne miejskie mają być w ryzę wprawione i pięcinnny kamień fideliter odbierany i na nic inszego jedno na poprawę murów miejskich obracany. Tego ma doglądać lunary, aby góry miejskie nie wakowały. Od mularzów wapna, cegły, które powinni dawać podług dekretów dawniejszej komisji także w porządek wprawić i na poprawę murów publicznych mają się obracać i nikt tego zażywać nie ma, co publicae utilitatis est sub paena restitutionis in duplo. A jeżeli który mularz był contraveniens, iure się z nim postąpić ma indilate a teraz ma być o tym collatio z mularzami per utrumque magistratum. Wszystkie iurisdictione, których tak szançe ex antiquo zachodzą jako i te, których szançe nie zachodzą, nulla excepta pro interesse suo powinny szançe opatrywać, do municji i obrony publicznej należeć, czego ma magistratus doglądać i cum rebellibus per syndicum civitatis iure czynić. Panowie rajce doglądać i w ryzę wprawić, aby cechy exercitium swoje w strzelaniu co rok po limitacji Trybunału mieli przykładem inszych miast porządkowanych.

Lauda. Z tych in genere żadnego magistratus consularis nie ma stanowić tylko in simul z urzędem wojtowskim i pospółstwem pod nieważnością postanowionego laudum.

Fantowania dóbr żadnych miejskich ani długów zaciągnięcia żadnych na dobra miejskie magistratus nie ma czynić bez wiadomości i pozwolenia urzędu wojtowskiego i pospółstwa, a jeżeli by co takowego uczynił, tedy de suo powinien zapłacić.

Lunar. Ten ma być przez oboi urząd i komunitetem z mieszczan co rok w dzień elektji officialium civilium obierany, w którym obieraniu ma być wzgląd, aby ten który ma być lunarem, był sposobny do gospodarstwa, rzeczy wiadomy, i ile może być osiadły, ten ma przysięgać na wierny szafunek przy obojem urzędzie także i pospółstwie. A jeżeli by tenże lunar był znowu od wszystkiego pospółstwa potwierdzony na drugie lata, co rok przysięgę swoją ma powtarzać. Lunar ma być do upodobania obojogo magistratu i wszystkiego pospółstwa, także do woli samego lunara, który nie ma być przymuszony. Miejsce dla lunarnej ma być, bez omieszkania per utrumque magistratum et komunitatem obmyślane i sklep dla schowania skrzyni miejskiej publicznej. A do tego lunara mają być sześć osób, z których magistratus jednego de medio sui, officium advocatiale jednego ex medio sui, a communitas cum eodem officio advocatiali z pośrodku swego czterech possessionatos et habiles obierać i przydać mają. Ci sześć obrani wspólnie z lunarem mają mieć w staraniu i dozorze dobro pospolite.

poprawę miasta, naprawę dróg etc. Też osoby, gdyby co znacznego trzeba in civitate de novo zrobić, mają to wprzód denunciare utrique magistratui i tak za konsensem utriusque magistratus to uczynić. Też osoby, unius duorum vel trium absentia non obstante, co miesiąc rachunek ekspens od lunarego odbierać i registr do skrzynie publicznej, gdzie i pieniądze będą, kłaść mają. Od skrzynie miejskiej aerarii publici klucze mają być jeden przy tym p. rajcy, który a magistratu do lunarego będzie przydany, drugi przy p. ławniku, a trzeci od sklepu przy lunarym. A straż Panie Boże choroby, albo śmierci na którego z tych, co klucze przy nich będą, tedy in locum zmarłych inne osoby podług sposobu wyżej opisanego z magistratu, z urzędu wójtowskiego i z pospólstwa mają być substituowane. Tymże sposobem gdyby który odjechał te klucze iść mają. Wszystkie dochody miejskie lunary z tymi osobami obranymi na miejscu tym, gdzie lunaria będzie, a nie gdzie indziej, odbierać ma, i tam zaraz też pieniądze do skrzynie, zostawiwszy na expensa lunaremu, kładzione i chowane być mają. Lunar żadnych intrat i dochodów miejskich bez wiadomości tych sześciu osób brać nie ma. Rachunki co czwierć roku na trzy dni przed zdawaniem burmistrzostwa lunary z tą sześcią osób obranych, unius duorum aut trium absentia non obstante, utrique magistratui et communitati czynić powinni. Te registra ma pisarz miejski po rachunku podpisywać i summy tak percepty jako i ekspensy konnotować. Zaś na końcu roku trzy dni także przed elektją generalny rachunek, komputując tylko calculatas summas quartuales, mają czynić i dopiero kwity generalne ab utroque officio et a tota communitate otrzymywać.

Na schowanie drzewa miejskiego, naczynia etc. ma być miejsce lunaremu ab utroque magistratu naznaczone i szopa zbudowana.

Lunar ma mieć głos wolny in communitate i te osoby, któreby ex registro vota nie mieli także i do wszystkich elektyj mają być przypuszczeni. Dotego tenże lunar ma być wolny od wszystkich in genere składek. Lunaremu ex bonis civilibus ab utroque magistratu et communitate salarium ma być obmyślane i pewnie naznaczone, którego za pracą zawsze dochodzić ma. Żaden z pp. burmistrzów nie powinien do lunarego żadnych posłów odsyłać, tylko ma przez sługę swego o posłach obwieścić, a lunary o wszystkim sumptu civitatis ma zawiadować, aby trudności pan burmistrz nie miał. Gdyby lunaremu pieniędzy danych na tydzień nie stało, a nagle potrzeba onych przypadłaby, ci panowie sześć obrani, zszedszy się, wprzód rachunek od lunarego wydania odebrawszy, bez żadnej odwołki onemu z skrzynie publicznej powinni dać, a jeżeliby aerarium publicum było exhaustum, tedy magistratowi obojemu tempestive mają opowiedzieć, a magistratus uterque cum communitate ma sposób obmyślić. Lunar z tymi osobami sześcią in casu negligentiae mają mieć forum in utroque officio civili Lublinensi composito.

Wszyscy in genere rzemieśnicy, którychby lunar na porzebę miejską potrzebował, prywatną robotę powinni odłożyć, a miejską wziąć za nagrodą od lunarego. Drążników wszystkich, luźnych ludzi, lunar ma mieć w rejestrze, którzy za pracą słuszną powinni będą miasto chędożyć i na insze publiczne potrzeby odprawować.

Syndyk. Tego uterque magistratus i ze wszystkim pospółstwem w dzień także electionis solennis anniversariae officialium miasta tego ma obierać, albo też jeżeli się upodoba communitati potwierdzać. Ten raz powinien przysięgę przy obecności obojego magistratu i bytności wszystkiego pospółstwa uczynić, któremu oboi magistrat cum communitate salarium ma obmyślić i postanowić. A to salarium lunary onemu oddawać będzie powinien. Syndyk jed ak ma bydz do upodobania utriusque magistratus et comunitatis. A jeżeliby magistratus z niego nie był kontent i communitas, tedy na czwierć roku syndikaturę onemu wypowiedzieć ma, syndyk zaś, gdyby chciał officium suum resignować, powinien to utrique magistratui denuncjować na półroka. Syndyk ma bydz w prawie biegły i ile może bydz osiadły et bonae famae. Syndyk żadnych spraw przeciwko magistratom obiema i communitatem nie ma odprawować, pod utraceniem syndykatury, chyba gdyby konsens communitatis nastąpił. Syndyk, gdy przywileje miejskie albo sprawy brać będzie, ma dać rejestr z podpisem ręki swej. Potym po ekspedycjei powinien zupełnie wszystko do skarbcu oddać, czemu magistratus ma incumbere. Magistratus uterque cum communitate syndykowi wszelaką securitatem providować będzie, tak aby in persona et in bonis securus zostawał. Syndyka kondycjei stanu slacheckiego wiecznemi czasy miasto mieć niema. Syndyk po ekspedycjei każdej sprawy, na które ma bydz sumptus publicus dawany civitatis, zaraz rachunek powinien uczynić utrique magistratui i to, coby przy syndyku zostało, do rąk lunara oddać ma, także coby syndyk pieniędzy na sprawy miejskie de suo wydał, to mu też, przez lunara ma bydz zarazem oddano. Forum sendykowi, strzeż Boże zaniedbania jakiego i szkody miastu, coram officio civili composito ma bydz.

Oddalenie gruntów miejskich. Tych napotym oboi magistratus ma serio przestrzegać i żadnych alienacyj magistratus nie powinien osobom duchownym i slacheckim pozwalać bez konsensu urzędu wójtowskiego i wszystkiego pospółstwa i to z tą kondycją, żeby wszystkie ciężary miejskie ponosił podług praw i konstitucyj wyraźnych. Napotym żaden z panów mieszczan nie będzie mógł alienować dóbr swoich osobom duchownym i slacheckim pod nieważnością zapisu i pod winą pięciset grzywien. Lecz ktoby w niedostatku swoim miał wolą przedać majątność swoją, powinien do magistratu wstąpić i wolą swoją opowiedzieć. Tam oboi magistrat będzie sposobu szukał, jakoby z rąk jurisdiktnej miejskiej dobra nie odpadały. Tej przestrogi urząd wójtowski przy każdym zapisie przyjmowanym ma dokładać i tę kondycją w eks-

trakty zapisów wpisywać kazać. A jeżeliby w miesiącu jednym magistratus uterque cum communitate pieniędzy vendenti aut obliganti nie obmyślił, dopiero mu wolno sprzedać, bliższe jednak ma być miasto i każdy mieszczanin etiam privatus do odkupienia za też pieniądze, nulla praescriptione obstante.

Przeszkoda miastu około przywilejów od Żydów i innych osób. A iż przez Żydy i inne różne osoby wielka się przeszkoda w handlach, rzemiosłach i pożywieniu wszystkiemu miastu dzieje, przeto uterque magistratus, przejrawszy przywileja miastu służące, które Żydzi i inne osoby psują, bez omieszkania i żadnej folgi przez syndyka z nimi ma iure agere, którzy, jeżeliby evadendo rigorem iuris chcieli componere z miastem, takowa kompositja ma być per utrumque magistratum et communitatem jak z najlepszym pożytkiem miasta stanowiona. Panowie rajce żadnej protekty i obrony w tej sprawie communitatis Żydom dawać nie powinni, a którzyby się secus faciens znalazł, tedy syndyk ma z nim czynić coram officio civili composito. Przywilej na gorzałkę anno millesimo quingentesimo quadagesimo primo od magistratu wyprawiony na prywatny pożytek, aby się in publicos usus obracał, i ta arenda gorzałki aby nie żydowi lecz chrześcianowi w ręce była dana. Żydzi, którzyby kolwiek sklepy, piwnice, tak w mieście jako i na przedmieściu trzymali i trzymają, aby się ad omnes contributiones civiles z każdego seorsive sklepu i piwnice, jako i chrześcianie dawają, przykładali. I że oni wszystkie commercia przeciwko prawom i przywilejom miastu służącym mieszczanom poodejmowali, także że nullo iure miasto przez ich ulicę wszystkę burk daje sumptu civili, tedy z niemi o to wszystko prawnie postąpić trzeba indilate.

Jurisdiktje. Iż dla zagęszczenia onych miasto i proventus tak miejskie jako i Reipublicae zniszczyć musiały, tedy sine quavis intermissione magistratus uterque ma się o to pilnie starać, aby mogły być zniesione i do jednej iurisdiktjei miejskiej inkorporowane i przyłączone, ponieważ i dekreta J. Kr. Mości o zniesieniu onych nastąpiły. O co syndyk bez wszelkiej odwłoki powinien czynić, które to grunty wszystkie in genere circum circa civitatem będące mają podług prawa pospolitego i przywilejów miastu służących iurisdictionem civilem agnoscere i onera wszelakie zarówno cum civibus ponosić, także ochędostwa wszelakiego na burkach publicznych i przed burkami także rynsztoków przestrzegać.

Kaduki. Aby bona post steriles et successoribus carentes, po mieszczaninach pozostałe, na potrzeby miejskie obracane być mogły, uprosić u Króla JMości przywilej, a żaden tych rzeczy na prywatny pożytek obracać nie ma sub paena duplicis refusionis et aliis in iure descriptis. O co wszystko syndyk ma czynić coram officio civili composito.

Sądy¹. Iż się wielka konfuzja i szkoda niemała ludziom dla rozerwania sądów dzieje, przetoż wiecznemi czasy panowie rajce nie mają się wdawać w sądy urzędowi wojtowskiemu należące, tylko to sądzić

¹ Ustęp o sądach drukował Riabinin: Archiwum Państwowe w Lublinie, str. 80—82

powinni, co im *ex iure* należy, jako *causas regiminis tutoriae pupillares, distinctionis limitum et communionis parietum* (wizyj jednak żadnych odprawować nie powinni, ale *pro expediendis* do urzędu wójtowskiego strony odsyłać, a po odprawieniu i wyjęciu przez strony wizyj autentycznej *ex actis advocatilibus* *decisionem* czynić mają). Dotego *causas inhibitionis novi operis seu structurae, fisci seu iuris caduci, gościnnych*, które lub w trybunał lubo po trybunale prędkiej potrzebują egzekucyj tudzież *rixarum, contentionum tumultuum*, abo gdy też sobie kto *per inscriptionem* albo *membranam* *ultra forum* we wszelakim sądzie i urzędzie naznaczy i przyzna. Nadto apelacje od urzędu wójtowskiego do nich wytoczone i inne sprawy *ex iure et privilegiis* sobie należące sądzić i decydować mogą, które także *praeter causas regiminis et tutelares per iudicium advocatiale*, gdy się tam strony udadzą, *decidentur*. Insze zaś sprawy jako *successionum, haereditatum, proprietatis fundi et bonorum immobilium, divisionum seu familiae herciscundae et aliae fundum tangentes, criminales, vulnerum, obductionum, inventariorum, testamentorum, arrestorum* i inne wszelakie sądowi wójtowskiemu *competenter* służą. Sprawy jednak *simplices et superficiales promiscue* tak panom rajcom jako i sądowi wójtowskiemu, gdzie sobie kto upodoba, *ad iudicandum competere* powinny. Co strony zapisów panowie rajce nie będą mogli do akt swoich przyjmować żadnych zapisów takich, któreby *alienationem fundi* *saperent*, *plenipotentje* zaś, zapisy proste długów i obligacyj, relacje woźnych, *submisje, rekognicje, cessiones iuris, protestationes non tamen criminales* i któreby nie zachodziły *causas in iudicio advocatiali caeptas*, przyjmować mogą. Co także wszystko i urzędowi wójtowskiemu *promiscue competere* ma. Insze wszelakie zapisy jako *venditionum, resignationum, intromissiones, donationes simplices, mutuae et reciprocae, advitalitates, inscriptiones reemptionales, dotes, reformationes*, i inne wszelakie *disposicje alienationum bonorum immobilium et mobillium, testamenta, inwentarze, taksy, wizje etc.* sam urząd wójtowski *sub iudicio bannito exposito* aut *opportuno*, według potrzeby przyjmować do ksiąg swoich ma.

Ażeby *distraktja* i *praepedicja* sądów obojego magistratu nie była, tedy panowie rajce inszych dni oprócz środy, piątków i soboty, urząd zaś wójtowski oprócz poniedziałków, wtorków, czwartków także i sobót sądów swoich odprawować nie mają, chyba gdyby sprawa gościnna abo *criminalis* lubo *in executione dependens* przypadła. A środa dla *resignaczej bonorum immobilium* podług prawa i zwyczaju dawnego *iudicio advocatiali* wolna zostawać będzie. *Appellacje*, które a *iudicio advocatiali* do magistratu wychodzą, panowie rajce dwa dni tylko w tygodzień, to jest we środę i w piątek powinni sądzić, gdyż dla nie sądzienia *apellacyj* zwłoka wielka w sprawiedliwości i szkoda ludziom przychodzi, oprócz *apellacyj kryninalnych*, które na każdy dzień, gdy się trafi *causa criminalis*, może magistratus ekspedjować. Żeby prędką mogła być

administracja sprawiedliwości i porządek w sądach, tedy urząd wójtowski apelacji od dekretów swoich nie ma dopuszczać nikomu *post curiam*, *omisso intermedio subsellio* panów radziec, lecz pierwiej do nich podług prawa i dekretów J.Kr.Mości.

Appellacje zaś nie mają być dopuszczone a *levi accessorio* chyba a *definitiva vel vim definitivae habente sententia*; a kto się *gravatum* sentencją urzędu wójtowskiego bydzby rozumiał i przyszedłby do p. burmistrza po prosekucje, tedy *in causis maioris importantiae* przypozwy ad *prosequentes appellationes ex cancellaria* wydawane i przez woźnego *officio et parti* zadawane bydz mają, których relacją strona tamże apud *acta cancellariae* abo gdzie się jej będzie podobało, przez woźnego zeznaną ma *coram iudicio primae instantiae* produkować i oną się zaślaniać, także *terminum appellationis coram iudice ad quem* dowodzić. W sprawach zaś *minoris importantiae* i słowne mogą bydz prosekucje, które jednak przez samego woźnego, a nie przez sługi, i to z wiadomością i pozwoleniem pana burmistrza dawane bydz mają.

A iż zwykli ludzie podczas *in protractionem causae* ku szkodzie drugich od ladaczego interponować appellację i prosekwować onę, przetoż jeśliby kto *temere* appellował, a w takowej appellacji swojej *succumberet*, powinien będzie nie tylko *parti victrici damna et litis expensas*, ale też i urzędowi, którego naganil sententją, grzywnę jedną pro *poena irremissibiliter* odłożyć, czego magistratus ma serio przestrzegać. Panowie rajce, gdy pro *executione decreti* urząd wójtowski do nich stronę odeszle, mają nieodwłoczną uczynić egzekutją i *familiam*, gdyby urząd tenże wójtowski żądał, onej nie mają denegować, i owszem *more antiquo* przydać i pozwolić.

Proces tak długi i dla wymysłów samych jurystów ku pożytkowi swemu a szkodzie ludzkiej wielkiej niesłusznie wymysłony ma bydz *sine intermissione cum utroque magistratu* skrócony, podług którego *causae decidentur*. Panowie rajce, aby appellacyj we śrrody i piątki przypadających *coram officio suo* bez żadnej słusznej i uważnej przyczyny nie odkładali, ale one ekspedjowali, także i te sprawy, które u nich od dawnego czasu *in appellationibus* są jeszcze nie decydowane *finaliter et ultimate* decydowali *intra decursum* nadalej jednego miesiąca.

Księgi miejskie. Wiele na tym należy, aby księgi które *memoriam rerum actarum* zachowując posteritati tradunt, były jako najlepiej spisowane, tedy *in posterum officia utraque* mają co rok rewizją *actorum* u pp. pisarzów swoich czynić, i onych serio napominać, aby akta porzannie spisywali a *introligowanie* ich *sumptu civitatis* podług dawnego zwyczaju ma bydz, a któryby będąc *admonitus* *correcte* akt nie pisał, tedy aut *iure* ma bydz *adactus*, abo *officio privatus*. A iż po te czasy od lat dwudziestu kilku akta p.p. radziec nie są pisane, tedy ma magistratus consularis *omnino* curare, aby pomienione akta *intra biennium* ad *minimum* ab *actu praesenti* były porządnie spisane i *introligowane*.

Jednak pan pisarz terazniejszy radziecki nie powinien ich pisać, ponieważ per antedaneum ipsius in hoc officio są zatrzymane, chyba jeśliby się dobrowolnie praevis iusto salario chciał podjąć. O które to niespisanie akt forum ma mieć magistratus consularis ad cuiusvis concivis instantiam post curiam Sacrae Regiae Maiestatis. In posterum żaden z pp. pisarzów acta publica ani protokółów ex cancellaria sua żadnej osobie etiam in magistratu będącej nie powinien wydawać sub paena quingentarum marcarum. Panowie rajce dwaj, trzej, czterej nie mają necessitować pana pisarza swego do żadnego zapisowania lokacji konsensów i innych rzeczy większych bez konsensu i wiadomości wszystkich panów radziec i officii advocatialis także i pan pisarz niema tego zapisywać sine consensu onychże sub paena arbitraria.

Bedelli urzędu wójtowskiego. Ci podług prawa mają przysięgę iuxta rotham in iure descriptam wykonywać, których jako publicis civitatis servis ma być salarium po złotych sześciu na kwartał i suknie zwierzehne co rok lunary ex proventu civili ma dawać.

Summa ex sequestro iuducii advocatialis wzięta. Ta naprzód ante alios creditores ma być ex bonis civilibus nazad do sekwestru oddana, gdyż się na potrzeby boni publici wydała.

Iurystowie. Iż się wielkie inconvenientia w mieście w traktowaniu spraw dzieją, przetoż nemine excepto iurystowie mają przysięgę super ferendariatum iuxta formam iuris wykonać in praesentia utriusque magistratus more aliarum civitatum bene ordinarum i żaden do spraw in utroque officio nie ma być przypuszczony, któryby się zbraniał przysiądz.

Instigatora do spraw publicznych miejskich i kryminalnych ma z iurystów jednego uterque magistratus obrać i onemu jakiegokolwiek salarium obmyślić, które lunary ma oddawać.

Przywileje miejskie. Przywileja miejskie wszystkie mają być zinwentowane fideliter przy dwóch panach rajcach, p. wójcie i p. ławniku jednym. Także wszystkie rzeczy, które są w skarbcu. Ten inwentarz ma być przy aktach oboich, a to ma być intra duos menses, aby podług dekretów wszystkie, które są, do wiadomości i pożytku boni publici potrzebniejsze privilegia co rok na niedziel dwie przed elekcją communitati publice były czytane. Żaden privatim z pp. radziec nie powinien do domu swego żadnego przywileju brać i teraz, ktoby je przy sobie miał, powinien ich nieodwłocznie oddać, a na potym ktoby się tego ważył ma być winą pięciset grzywien karany, o co syndyk ma czynić coram composito officio civili. Przywileje od urzędu wójtowskiego należące wszystkie onemuż mają być a magistratu consulari wydane, a w skrzynce wójtowskiej chowane. Przywileje wszystkie miejskie, które ad bonum publicum civitatis spectant mają być co najprędzej in executione. Też przywileje i prawa miejskie powinien magistratus consularis w dobrym i przystojnym schowaniu także i acta utriusque officii mieć, od których mają być dwa klucze przy dwóch panach rajcach

z pośrodku magistratu do tego naznaczonych, do których jeden bez drugiego także i pp. pisarze bez jednego z tych dwóch pomienionych panów radnych chodzić nie mają, ani będą powinni.

Jarmarki. Tych magistratus z powinności urzędów swoich powinni przestrzegać, aby mogły być w ryżę wprawione i podług dawnych zwyczajów w dzień uprzywilejowany; zaczęcie ich także i dokończenie dzwonem farskim powinno być zawsze ogłoszone, aby przyjeżdżających ludzi na jarmarki i kupców nie depaktowano, oboi magistrat się pilnie starać i o to prawem sumptu communi civitatis czynić.

Cechy tylko raz od produkowania przywileju panom rajcom powinni dać złotych dwa a już napotym od niego nic nie powinni dawać.

Więzienie. Że dotąd osobnego więzienia panowie rajce podług dekretów Króla JMości dla pp. mieszczan nie obmyśliли, zaczym osobne więzienie jako najprędzej przystojnie za staraniem panów radziec ma stanąć sumptu civili.

O gnojach. Te z miasta i przedmieścia mają być wywożone na miejsce od magistratu obojga naznaczone, na którym miejscu ma być postawiony znak jaki, aby tam, nie gdzieindziej, wywożono, czego mają przestrzegać w bramie miejskiej wrotni, a na przedmieściu ci co szanćców pilnować będą, i zarazem do pana burmistrza wiadomość dawać, których pan burmistrz cum magistratu suo paena trzech grzywien podług dekretu JKrMości, toties quoties by kto contraveniret karać ma. A ta paena powinna fideliter dochodzić lunara na ochędostwo miasta. Ktoby zaś extra iurisdictionem civilem będąc sprzeciwił się, z takim sendyk miejski iure agere ma podług komisjei anni 1614 titulo o wywożeniu gnojów. Żaden się nie będzie ważył gnojów przed domy, za domy, na drogi, w rynsztoki publiczne, wyrzucać, a ktoby inaczej czynił ma być karany ut supra.

Przekupnie i przekupki. Panowie rajce powinni tego przestrzegać, aby nie zachodzili za gościńce za miasto i nie zakupowali. Mają być pewne osoby dla pilnowania tego przez oboi urząd obrane, które będą się sprawować podług dekretu komisjei anni 1614. Panowie rajce mają co kwartał na początku każdy swego burmistrzostwa kazać przez woźnego w mieście i na przedmieściu ten porządek obwoływać, a sprzeciwiających się surowie karać.

Ma być chorągiewka w bramie we dni targowe, aby póki będzie wywieszona żaden przekupień i przekupka, tak z chrześcianów jako i żydów, nie ważyli się nic przekupować. Monopolia abo zakupstwa żadnej rzeczy przez jednego razem tu w mieście na targu przez żadnego człowieka nie mają być, a ktoby się tego ważył, ma być straceniem tych rzeczy co kupił, na szpital połowica a połowica temu, który odnieśie do urzędu karany i inszą winą w prawie opisaną. Przekupnie i przekupki nie mają sprzedawać w mieście ani na przedmieściu, któreby znaku od miasta sobie danego nie mieli,

Wybieranie targowego. Magistratus nietylko sam nie brać targowego nad zwyczaj nie powinien, lecz ma przestrzegać, aby ludziom przyjeżdżającym niesłuszne czynione nie były aggrawacje pod winą sta grzywien, gdyż przez depaktacje ludzie chronią się do miasta jeździć. O co forum ad instantiam każdego post curiam Sacrae Regiae Maiestatis.

Magistratus ma zabronić perpetuo, aby executor żadnego targowego nie wybierał, ale aby się zapłata od miasta postanowioną kontentował.

Straż miejska ma być dawnym zwyczajem dwadzieścia cztery cepaków, którzy wszyscy powinni z cepami, które mają być porządnie zgotowane, codzień z sługą miejskim, tym co na niego warta przyjdzie, bramy zamykać, a wartę na ratuszu co noc dwanaście ich mają odprawować. Sługa miejski i dwaj starsi mają być z halabartami, które na miejscu zwyczajnym powinny być chowane, a tego rządu magistratus ma przestrzegać. Wzwody bramne po zamknięciu w nocy, tak do miasta wjeżdżającym jako i z miasta wyjeżdżającym nie mają być otwierane, chyba z wiadomością pana burmistrza, który na ten czas będzie.

Przedmieście. Gdy się trafi żeby żołnierz miał przez miasto iść, tedy miasto in simul z przedmieściem, także ze wszystkimi jurisdiktjami i żydami, które się ex aequitate et privilegiis civitati servientibus powinny przykładać, insimul znosić ma, aby nim chorągiew nadciągnie była uspokojona. Constitutio libertacji miasta Lublina od stanowisk żołnierskich na sejmie anno 1635 uchwalona, aby była in executione i reassumowana być mogła na przyszłym, da P. Bóg, sejmie—powinien magistratus uterque invigilare.

Strzeż Boże inkursyj od nieprzyjaciela, dla których miasto musiałoby się zamykać i w murach bronić, tedy salvus recursus pp. przedmieszczanom do miasta cum personis et facultatibus ma być cum conditione, aby z sobą żywności i prochów także armaty przynieśli. PP. przedmieszczanie podług zwyczaju dawnego powinni mieć swoją straż nocną i one porządnie odprawować, nad którą ma być starszy a magistratu utroque obrany, który ma inobedientes magistratui deferre. Które to punkta zgodnie postanowione i umówione magistratus uterque cum communitate pod zakładem pięciuset grzywien i innymi winami w prawie pospolitym iuxta qualitatem facti opisanemi, privati zaś cives także pod zakładem dwóchset grzywien we wszystkim całe i nienaruszenie trzymać i one wiecznemi czasy zachować mają. A to vadium do każdego z osobna punktu ściągać i referować się ma. O które vadium, winy jako i o rzecz samą principalną in casu contraventionis któremukolwiek punktowi tak magistratus consularis jako i officium advocatiale cum communitate forum sobie za dworem J.K. Mości ex instantia cuiusvis concivis na pierwszym terminie jako na zawitym naznaczają. Privati zaś cives coram magistratu utroque civili composito na instantją syndyka albo instygatora miejskiego forum mieć i także na pierwszym terminie peremptorie sprawować się będą powinni.

Działo się w Lublinie die undecima mensis Januarii roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego pięćdziesiątego pierwszego. Alexander Kono-
pnica burmistrz lubelski, Jan Ekkier resident, Wojciech Lewicki resident,
Cristianus Zywert resident, Paweł Iwaszkowicz, Michał Pelikan Klimun-
towicz, Petrus Zakulski advocatus ordinarius Lublinensis suo totiusque
communitatis nomine comparens manu propria, Albertus Samborski me-
dicinae et philosophiae doctor, Nicolaus Szwayko scabinus Lublinensis,
Woyciech Reklewski scabinus Lublinensis, Jan Byskiewicz ławnik, Adam
Bargiel ławnik lubelski, Alexy Mochrański elekt, Piotr Gałęski mąż,
Sebastian Siestrzewicz elekt, Walenty Grydyk elekt, Matthias Kiykowicz,
Jakub Głowacki, Jakub Nowak do tej sprawy, Simon Kukro notarius
iuratus civitatis Lublinensis manu propria.

Nos igitur Ioannes Casimirus, supplicationi eidem uti iustae et
aequitati consentaneae benigne annuentes, praeinsertas literas in omnibus
earum punctis, clausulis, articulis, nexibus, contentis et conditionibus ap-
probandas et confirmandas esse duximus uti quidem (in quantum iuribus
regni, privilegiis et decretis nostris tum praerogativis et immunitatibus
magistratui consulari civitatis eiusdem Lublinensis a seremissimis prae-
decessoribus nostris Poloniae regibus benigne et gratiose collatis ipsique
ab antiquo tempore servantibus circa quae omnia magistratum eundem
consularem plene et integre conservamus et relinquimus, non repugnant
aut contrariantur ususque earum habetur) approbamus, ratificamus et
confirmamus hisce literis nostris decernentes easdem debitae et invio-
labilis inconcussaeque firmitudinis robur obtinere debere, in cuius rei
fidem praesentes manu nostra subscriptas sigillo regni communiri iussi-
mus. Datum Lublini die VIII mensis Augusti anno Domini MDCLI
regnorum nostrorum Poloniae III, Sueciae vero IV anno. Ioannes Ca-
simirus Rex. Locus sigilli maioris cancellariae Regni. Albertus Kadzi-
dlowski secretarius Regiae Maiestatis manu propria.

I N D E X.

- accidentium divisio 9.
 advocati ordinatio 11.
 akademja 22.
 alienacje 30.
 apelacje (appellationes) 3, 32, 33.
 areae emptio-venditio, exactiones 1.
 arendy dóbr miejskich 22.
 arjanie 25.
 arma in civitate 6, in praetorio 8.
 armata miejska 27.
 aromatarius Josephus 13, Mathias 13.
 bakalarz 22.
 Bargiel Adam 19, 37.
 Baschalik Jacobus 13.
 bedelli 34.
 Blyando Martinus 13.
 Bobrykiewicz (Jakób) 17.
 brasea 2, 3, 5, 6.
 braseatores 3, 5.
 budne 7.
 budy 23.
 Byskiewicz Jan 19, 37.
 cambucam vel securim gestare 2.
 cechy 4, 35.
 cerevisia 2, 4—9.
 cerevisia Coczensis 8.
 chorągiewka 35.
 Chrzynieczki Adam 11.
 cmethones 2.
 conventiones v. gromady.
 curifex Albertus 13.
 Czechow 9.
 Czwarthak Joannes 13.
 czwarty grosz 27.
 daniny prywatne 23.
 dica lignea 3.
 dispensatores 10.
 Drosowa Dorota 21.
 dzwonne 21.
 Ekkier Jan 19, 37.
 electio consulum 4, officialium 9, 10.
 exactiones civiles (budne, ternarii
 vini etc., statera, quatuor tem-
 pora) 7.
 extranei 3.
 fantowanie 28.
 festa solemnia infringere 5.
 fideiussio pro hospite vel advena 8.
 figulus Christopherus 13.
 fimum educere 2.
 frenatores 3.
 Frondorh Fridericus 19.
 Gałęski Piotr 19, 37.
 gladium frivole evaginatam 1.
 Głowacki Jakób 19, 37.
 gnoje 35.
 gorzałka 31.
 góry kamienne 28.
 gromady 4.
 grunty miejskie 24, 30.
 Grydyk Walenty 19, 37.
 inkursje nieprzyjac. 36.
 inobedentia 5.
 inquilinus 2.
 instygator 34.
 Ioannes Casimirus rex 19, 37.

Iskra Stanislaus 13.
Iudaei, Żydzi 7, 22, 31.
iuramentum malum 1.
iuri civili obedientia 3.
iurisdictio civilis 2.
ius spirituale 4.
ius terrestre 2.
Iwaskowicz Paweł 19, 37.

jarmarki 35.
jurisdiktje (jurydyki) 31.
jurystowie 34.

kamień dziesięcinny 28.
kaduki 31.
Kadzidłowski Albertus 31.
Kazimierz Dolny (Casimiria) 14.
Kijkowicz Mathias 19, 37.
Kilhaw Nicolaus 1.
Klimuntowicz-Pelikan Michał 19, 37.
Koth Ioannes 13.
Konopnica Alexander 19, 37.
(Konopnycza) Iacobus 13.
kościół lubelskie: farny 20, kole-
gjacki ś. Michała 20, ś. Krzy-
ża 22.
Kraków 4.
księgi miejskie 33.
Kukro Simon 19, 37.
kupcy 25.
kustodja lubelska 21.

lauda 28.
Lewicki Albertus 19, 37.
Lipski Andreas 13,
lokacje (ius locationis) 26.
Lubomelski Ioannes 10.
lunar 28—30, 35.

maledictio verbis enormibus 1.
Marchetty (Flavius) 17.
mensator Laurentius 13.
mensura simplex a. równa 5, m.
superagitata a. wirchowata
miera 5.
mercatores 2.
mercatores advenae 11.
Mochrański Alexius 19, 37.
monopolia a. zakupstwa 35.
Moschenski Albertus 13.
Mrozek Mathias 13.
mulier in sede viduali 4.
mury miejskie 26.

nobiles 2.
Nowak Jakób 19, 37.
nundinae Lublinenses 11.

obedientia 9—10.
okopy 27.

panniculum album (signum ad pro-
pinam cerevisiae) 3.
pannitonsor Gregorius 13.
patricii 25.
Pelikan v. Klimuntowicz.
penesticae 2.
Philippowicz Petrus 1.
pisces 2.
półczwartek 7.
pospółstwo lubelskie 20.
postrzygalska sukna 24.
prawo miejskie (przyjmowanie) 24.
proboszcz szpitalny 22.
propinatores 10.
przedmieście 36.
przedmieszczanie 36.
przekupnie i przekupki 35.
przysięga (pisarska, prokuratorska,
woźnego, instygatora) 17.
przywileje miejskie 34.

Reklewski Albertus 19, 37.
res civiles vendere 8.
Richlobogathi Stanislaus 13.
rotha iuramenti 13, 14, 15, 16, 17.
Rzithka Martinus 13.

Samborski Albertus med. et phil.
dr. 19, 37.
Sapisch Ioannes 13.
sądy 31—33.
secreta pandere 2.
sekwestr 34.
seratores 3.
serifaber Albertus 13.
Siestrzewicz Sebastjan 19, 37.
Sigismundus I rex 8.
signa alias czechi 4
signum ad propinam v. panniculum.
Skromowsky nobilis 6.
Skrzipek Andreas 13.
Sokołowski Iacobus 13.
straż miejska 36.
suburbani 3.
sutores 2.
syndyk miejski 30.
szafarze 23.

szafarz kościelny 20—21, szpital-
ny 22.
szańce 27.
szkoła farna 22.
szpital ś. Ducha 21.
Szwayko Nicolaus 19, 37.

tabernatores 7.
targowe 36.
ternarii (exactio) 10.
tragarni 10.
triticum pro braseis 2—5.
Troczyk Mathias 1.

waga miejska 24.
vectores 2.
venditionis locus 2.

vidua 4.
vinum (crematio 11, depositio 14;
malmaticum, muscatella 10;
sublimatum 11).

wieżenie 35.
Wisła 21.
Wrocław (Wratislavia) 2.
wrotni 35.
wykusze 9.
wzwody bramne 36.

Zaczek Nicolaus 1.
Zakulski Petrus 19, 37.
Zywert Cristianus 19, 37.

Żydzi 7, 22, 31.
żołnierze przez miasto idący 36.

